

DE KRACHT VAN HET N-WOORD

Van scheldwoord tot identiteitsmarker?

Masterproef voorgelegd tot het behalen van de graad van
Master in Gender en Diversiteit

Maria Nkanu Nkanu

Studentennummer: 02410960

Promotor: Prof. Dr. Michael Meeuwis

Klassieke masterproef

Indieningsdatum: 26 mei 2026

Woordenaantal: 18.333 exclusief referenties en bijlagen

Deze masterproef is een examendocument dat niet werd gecorrigeerd voor eventueel vastgestelde fouten. In publicaties mag naar dit werk worden gerefereerd, mits schriftelijke toelating van de promotor(en) die met naam op de titelpagina is vermeld.

VOORWOORD EN DANKWOORD

Zeven jaar oud was ik toen ik voor het eerst echt naar mezelf keek in de spiegel. Niet zomaar keek, maar zag wat anderen zeiden dat ik was: de aap, Zwarte Piet en de 'neger'. Woorden die niet neutraal waren, maar geladen en zwaar, en die al vroeg een kader boden voor hoe ik mezelf moest begrijpen. Woorden die zich vastzetten nog voor ik de taal had om ze kritisch te bevragen.

Achttien jaar later stel ik mezelf nog steeds een vraag waarop geen eenvoudig antwoord bestaat: wat betekent dat woord vandaag voor mij? Is het een scheldwoord dat ik van me af moet schudden, beladen met een geschiedenis van ontmenselijking? Of is het een term die wordt hergeclaimd, herschreven, misschien zelfs gedragen met trots? Hoe geef je betekenis aan een woord dat je altijd van buitenaf werd opgelegd?

In een wereld waarin zwart-zijn voortdurend wordt benoemd, gekaderd en soms zelfs afgezwakt — alsof je pas aanvaardbaar bent wanneer je 'lichter', 'zachter' of 'whitewashed' genoeg bent — lijkt zwartheid vaak iets dat eerst verteerbaar moet worden gemaakt voor de buitenwereld. Maar wie bepaalt dat eigenlijk? En wat betekent het om te leven in een wereld die je benoemt voordat je jezelf kan benoemen?

Voor mij ligt het antwoord niet in het eenvoudigweg accepteren of verwerpen van het woord. Wanneer iemand het gebruikt, denk ik vooral: ik weet niet wie jij bedoelt, maar ik weet wel wat het oproept.

Vanuit die persoonlijke betekenis wil ik ook enkele mensen bedanken die mij tijdens dit proces hebben gedragen en gesteund.

Viktor, jij bent mijn steun en toeverlaat. Dank je wel voor je onmisbare liefde en voor het blijven motiveren om mij in dit onderwerp vast te bijten. Dat betekent meer voor mij dan woorden kunnen uitdrukken.

Victorielle en Patricia, jullie zijn mijn alles. Ik ben intens dankbaar voor jullie liefde en aanwezigheid in mijn leven. Mijn grootste wens is dat jullie nooit hoeven op te groeien in een wereld waarin jullie worden herleid tot een woord dat jullie niet zelf hebben gekozen. Want dat zijn jullie niet. Jullie zijn waardevol en vrij, vrij om te worden wie jullie willen zijn, en vrij om te leven in rust en waardigheid.

Ten slotte wil ik mijn promotor, professor Meeuwis, van harte bedanken voor zijn begeleiding, geduld en waardevolle inzichten. Uw feedback en betrokkenheid hebben mij niet alleen verder geholpen in dit onderzoek, maar mij ook vertrouwen gegeven op momenten waarop ik vastliep.

Inhoudsopgave

VOORWOORD EN DANKWOORD.....	3
ABSTRACT.....	6
ETHISCHE TOELICHTING OP TAALGEBRUIK.....	6
1. INLEIDING.....	7
1.2 PROBLEEM, - VRAAG-, EN DOELSTELLING.....	8
2. CONTEXT EN ACHTERGROND	10
2.1 Koloniale en slavernijgeschiedenis.....	10
2.2 Nationale identiteit.....	11
2.3 Alledaags racisme	12
2.4 Interne hiërarchieën en dynamieken	13
3. THEORETISCH KADER	14
3.1 Sociaal-constructivisme, taal en discours	14
3.2 Ras, Etniciteit en Witte Onschuld	17
3.3 Taal als performatieve en discursieve macht	18
3.4 Intersectionaliteit en geleefde ervaring	20
3.5 Linguïstische toe-eigening.....	22
3.6 Epistemisch geweld en onrechtvaardigheid	23
3.7 Conceptueel model.....	25
4. METHODOLOGIE	27
4.1 Onderzoeksopzet.....	27
4.2 Onderzoeksverloop	27
4.3 Data verzameling	31
4.4 Onderzoeksgroep	31
4.5 Data-analyse	32
4.6 Ethische commissie	34
4.7 Positionaliteit.....	34
5. ANALYSE	36
5.1 Alledaagse betekenissen	36
5.2 Emotionele en psychologische impact	37
5.3 Verschillen tussen het n-woord	39
5.4 Onderling gebruik binnen zwarte gemeenschappen	40
5.5 Reclaiming en interne verdeeldheid	41
5.6 Generatieverschillen en veranderende normen	42
5.7 Gender en verschillen in beleving	44

5.8 Maatschappelijke reproductie en representatie	45
5.9 Interne verschillen binnen zwarte gemeenschappen	47
6. DISCUSSIE	48
6.1 Interpretatie van de bevindingen in Nederlandse context.....	48
6.2 De relatie tot witte onschuld	48
6.3 Alledaags racisme en microagressies.....	49
6.4 Onderling gebruik en interne verdeeldheid.....	50
6.5 Beperkingen van het onderzoek	52
6.6 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek	53
7. CONCLUSIE	54
BIJLAGEN	55
A. Interviewleidraad.....	55
B. Flyer 1	59
C. Flyer 2.....	60
D. Generatieve AI-sjabloon	61
LITERATUURLIJST	64

ABSTRACT

Dit onderzoek heeft tot doel inzicht te geven in de manier waarop zwarte mensen in Nederland het n-woord ervaren en er betekenis aan geven, met een focus op personen van Afrikaanse en Afro-Caribische afkomst. Hoewel bestaand onderzoek de historische en negatieve lading van het woord erkent, blijven de geleefde ervaringen van zwarte mensen hiermee vaak onderbelicht. Ook wordt er nog te weinig gekeken naar hoe het n-woord niet enkel verbonden is met het verleden, maar vandaag doorwerkt in dagelijkse interacties, identiteitsvorming en machtsverhoudingen. Daarom richt dit kwalitatieve onderzoek zich, op basis van 22 semigestructureerde interviews, op de betekenisgeving van het n-woord door zwarte mannen en vrouwen uit verschillende generaties en sociaal-culturele achtergronden. Vanuit een conceptueel kader rond Black Feminist Thought, intersectionaliteit, standpuntentheorie en discoursanalyse laten de resultaten zien dat deze betekenisgeving niet eenduidig is, maar samenhangt met gender, leeftijd, achtergrond, pijnlijke herinneringen, en vormen van herinterpretatie binnen de zwarte gemeenschappen.

ETHISCHE TOELICHTING OP TAALGEBRUIK

In deze thesisscriptie wordt racistisch beladen terminologie gebruikt, waaronder 'neger', 'negro', 'nigger', 'nigga' en het 'n-woord'. Het gebruik van deze termen dient uitsluitend voor analytische doeleinden en is contextueel bepaald om een zo nauwkeurig mogelijke weergave te geven.

Het onderzoek erkent het belastende en controversiële karakter van deze termen, zowel in het verleden als in het heden. Daarnaast streef ik als onderzoeker niet naar uniformiteit in het terminologiegebruik. Afhankelijk van de context kies ik voor een expliciete of indirecte omschrijving.

Deze keuze sluit aan bij de voorkeuren van de deelnemers en bij de manier waarop zij zelf naar de termen in kwestie verwijzen of deze gebruiken. Daarbij vertrek ik vanuit de principes van een kritische discoursanalyse, waarbij ik taal niet als neutraal beschouw, maar als onderdeel van maatschappelijke, historische en machtsgerelateerde contexten.

1. INLEIDING

De Nederlandse samenleving heeft zich de afgelopen decennia steeds meer gericht op kwesties rond racisme, inclusie en het koloniale verleden, waarbij taal een centrale plaats inneemt binnen deze discussies. Woorden zijn namelijk niet alleen beschrijvend, maar kunnen ook sociale verhoudingen versterken en in stand houden. Met name historisch beladen termen roepen vragen op over hun plaats in de hedendaagse communicatie en over de manier waarop ze door verschillende groepen in de samenleving worden ervaren. De toenemende aandacht voor terugkerende publieke debatten over racistische terminologie, zowel in het dagelijks taalgebruik als in bredere culturele en commerciële contexten, brengt mij bij het volgende illustratieve voorbeeld.

In 2006 bereikte de discussie rond historisch beladen productnamen duidelijk een keerpunt toen koekjesfabrikant Van der Breggen, na intern consumentenonderzoek, aankondigde dat het voortaan ‘negerzoenen’ onder de naam ‘Buys Zoenen’ zou verkopen. Deze beslissing was volgens een woordvoerder ingegeven voor commerciële en marketingoverwegingen, en niet door ethische bezwaren (Trouw, 2006; Fonk Magazine, 2006). Dit voorbeeld laat zien dat veranderingen in taalgebruik dus niet altijd eenduidig voortkomen uit maatschappelijk bewustzijn, maar ook verband houden met economische en culturele dynamieken.

Het debat over de ‘negerzoenen’ bleef echter niet beperkt tot de commerciële wereld. De kwestie werd ook uitgebreid besproken in de media en in het publieke discours, met de vraag of de term volledig uit het dagelijks taalgebruik moest worden geschrapt. Soortgelijke discussies vonden eerder al plaats in andere Europese contexten, waar gelijkaardige productnamen eerder waren aangepast, zoals in Duitsland negerküsse en Frankrijk têtes-de-nègre, terwijl Nederland in dit opzicht lange tijd achterbleef (De Coster, 2023; KookJij.nl, 2012). In Vlaanderen had het gebakje bovendien ook een eigen naam gekregen, namelijk de negerinnentet (Ensie, 2023). Tegen deze achtergrond is het opvallend dat, ondanks de veranderingen in bepaalde productnamen, het woord ‘neger’ zelf wel aanwezig blijft in verschillende contexten, zoals het dagelijks taalgebruik, online interacties en nog steeds in de publieke debatten. Tegelijkertijd lijken de betekenissen en connotaties van het woord niet vast te liggen, maar te verschuiven naargelang de context en het gebruik. Dit maakt het relevant om te onderzoeken hoe het woord vandaag de dag wordt geïnterpreteerd en ervaren door zwarte mensen in Nederland.

Vanuit dit perspectief is deze studie als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt de historische en maatschappelijke context van het onderwerp besproken. Hoofdstuk 3 behandelt het theoretisch kader, waarin de centrale concepten aan bod komen. In hoofdstuk 4 wordt de methodologische opzet van het onderzoek uitgewerkt. In hoofdstuk 5 worden de interviewresultaten geanalyseerd, waarna deze bevindingen in hoofdstuk 6 in relatie tot bestaande literatuur worden besproken. Ook wordt daar ingegaan op de beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Hoofdstuk 7 sluit af met een conclusie die de belangrijkste inzichten samenbrengt.

1.2 PROBLEEM, - VRAAG-, EN DOELSTELLING

Binnen onderzoek naar taal en racisme neemt de discussie rond het woord 'neger' een belangrijke plaats in. De term kent een lange en beladen geschiedenis en wordt vaak aangehaald als voorbeeld van hoe racisme niet alleen expliciet tot uiting komt, maar ook verankerd is in alledaagse interacties en praktijken. Taalgebruik speelt daarin een actieve rol, doordat het kan bijdragen aan de reproductie van structurele ongelijkheid en de marginalisering van zwarte mensen (Essed, 1991).

Daarnaast laat bestaand onderzoek zien dat koloniale terminologie, zoals het woord 'neger', blijft doorwerken in het Nederlandse 'culturele archief' in wat Gloria Wekker omschrijft als raciale grammatica. Hierdoor blijven historische machtsverhoudingen ook in het heden invloed uitoefenen op de manier waarop betekenis wordt gevormd en raciale verhoudingen in stand worden gehouden (Wekker, 2016).

Hoewel deze literatuur belangrijke inzichten biedt in de historische context en impact van racistisch taalgebruik, blijven de ervaringen van zwarte mensen zelf vaak onderbelicht. Vooral de manier waarop deze ervaringen verschillen naargelang gender, afkomst, generatie en sociale positie krijgt weinig systematische aandacht. Juist daarom is het belangrijk om niet alleen te kijken naar het woord als historisch of taalkundig fenomeen, maar ook naar de mensen die ermee worden geconfronteerd en er betekenis aan geven.

Black Feminist Thought en standpunttheorie bieden hiervoor een belangrijk vertrekpunt, omdat zij benadrukken dat kennis altijd gesitueerd is en dat gemarginaliseerde groepen over specifieke ervaringskennis beschikken (Collins, 1990, 2000; Harding, 1991). Binnen Black Feminist Thought laat het concept van de *matrix of domination* zien hoe systemen van uitsluiting, zoals racisme, seksisme en klassisme, elkaar wederzijds versterken en vormgeven (Collins, 2000). Dit intersectionele perspectief is echter nog beperkt toegepast op de analyse van het n-woord in de Nederlandstalige context. Daardoor blijven de gelaagde ervaringen van zwarte mensen onvoldoende zichtbaar. Ook binnen zwarte gemeenschappen zelf bestaat namelijk een grote diversiteit, wat invloed kan hebben op hoe het n-woord wordt ervaren en geïnterpreteerd.

Om deze interne verschillen en uiteenlopende ervaringen met racistische taal en marginalisering te kunnen analyseren, biedt het concept intersectionaliteit een bruikbaar denkkader (Crenshaw, 1989). Dit begrip maakt zichtbaar hoe verschillende vormen van ongelijkheid, zoals ras, gender, seksualiteit en klasse, niet los van elkaar werken, maar elkaar kruisen en versterken. Daardoor ontstaan specifieke ervaringen van discriminatie die niet te herleiden zijn tot één enkele factor. Hoewel deze benadering internationaal heeft geleid tot meer aandacht voor groepen die met meerdere vormen van marginalisering te maken hebben, zoals queer zwarte personen of zwarte personen met een beperking, blijft empirisch onderzoek naar deze kruispunten in de Nederlandse context schaars (Wekker, 2016).

Dat gebrek aan onderzoek wordt vooral zichtbaar wanneer de impact van specifiek racistisch taalgebruik, zoals het woord 'neger', wordt onderzocht. De betekenis en ervaren lading van deze term liggen namelijk niet vast, maar verschuiven onder invloed van maatschappelijke veranderingen en afhankelijk van wie ermee wordt aangesproken. De groeiende diversiteit binnen zwarte gemeenschappen maakt het daarom noodzakelijk om afstand te nemen van eendimensionale benaderingen van racisme.

Vanuit deze lacune richt dit onderzoek zich op hoe het woord 'neger' in 2025 wordt ervaren binnen zwarte gemeenschappen in Nederland, met speciale aandacht voor gender- en generatieverschillen. In plaats van enkel te focussen op de vraag of het woord wel of niet gebruikt 'mag' worden, onderzoekt deze studie hoe zwarte mensen zelf betekenis geven aan het woord en welke sociale, historische en emotionele lading zij eraan verbinden.

Op basis hiervan staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Hoe verschilt de interpretatie en emotionele respons op het woord 'neger' tussen zwarte mannen en vrouwen van verschillende generaties in Nederland anno 2025?

Om deze centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, worden de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Welke betekenissen kennen zwarte mannen en vrouwen toe aan het woord 'neger' in alledaagse straattaal en muziek?
2. In hoeverre spelen gender en leeftijd een rol in de processen van linguïstische toe-eigening van het woord 'neger'?
3. Welke emotionele en psychologische impact heeft het gebruik van het woord 'neger' op zwarte vrouwen in vergelijking met zwarte mannen?
4. Hoe beïnvloeden intersectionele identiteitskenmerken (geslacht, leeftijd, afkomst) de perceptie bij zwarte mensen van het woord 'neger'?

2.CONTEXT EN ACHTERGROND

Om te begrijpen hoe raciale terminologie in de hedendaagse Nederlandse context wordt gebruikt, moet er ook gekeken worden naar de geschiedenis en maatschappelijke achtergrond waarin zulke woorden betekenis krijgen. Dit hoofdstuk biedt daarom een overzicht van contexten waarin het woord 'neger' geplaatst kan worden. Allereerst wordt stilgestaan bij de koloniale en slavernijgeschiedenis van Nederland. Vervolgens wordt gekeken naar de manier waarop dit verleden de sociale verhoudingen blijft beïnvloeden. Ten slotte wordt het hedendaags racisme in Nederland onder de loep genomen en de manier waarop taal een rol speelt in sociale interacties en groepsdynamieken.

2.1 Koloniale en slavernijgeschiedenis

Tijdens de koloniale periode werden zwarte mensen systematisch voorgesteld als inferieur en 'anders'. Deze koloniale denkbeelden werkten door in maatschappelijke ideeën en taalgebruik (Van Dijk, 1993; Wekker, 2016). Het n-woord moet binnen deze specifieke historische context dan ook niet worden begrepen als een neutrale benaming, maar als het taalkundige overblijfsel van slavernij en kolonialisme, waarin zwarte mensen werden vernederd, uitgesloten en als minderwaardig voorgesteld (Omi & Winant, 1986; Van Dijk, 1993).

Om te begrijpen waarom koloniale woorden in Nederland vandaag de dag nog steeds blijven terugkomen, is het belangrijk om ook te kijken naar de manier waarop het slavernijverleden wordt herinnerd en besproken. In de wetenschappelijke literatuur wordt steeds vaker benadrukt dat deze geschiedenis niet simpelweg 'vergeten' of 'verzwegen' is. Zoals Michel Foucault (1972) en Michel-Rolph Trouillot (1995) beargumenteren, gaat het er niet alleen om wat er over het verleden wordt gezegd, maar ook om hoe erover wordt gesproken, welke delen zichtbaar worden gemaakt en welke juist naar de achtergrond verdwijnen. Stilte betekent hierbij niet simpelweg de afwezigheid van spreken, maar kan worden begrepen als discursieve stilte: een manier waarop bepaalde onderwerpen, ervaringen of perspectieven minder erkenning krijgen binnen dominante verhalen over het verleden (Trouillot, 1995). Historische stilte betekent dus niet altijd volledige afwezigheid, maar kan ook een manier zijn om het verleden te sturen of beheersbaar te maken. Het slavernijverleden verdwijnt daardoor niet uit het Nederlandse bewustzijn, maar wordt vaak selectief herinnerd en aangepast aan dominante nationale verhalen (Balkenhol, 2016).

In deze dynamiek wordt het slavernijverleden in Nederland vaak herinnerd via een politiek van compassie, waarbij Nederland zichzelf voorstelt als een tolerant, gastvrij en empathisch land. Zelfs wanneer de wreedheden van slavernij aan bod komen, wordt zwart leed vaak zo voorgesteld dat vooral de compassie en morele positie van witte, christelijke redders zichtbaar wordt. Zwarte mensen worden daardoor niet altijd als handelende personen voorgesteld, maar eerder als passieve slachtoffers en objecten van medelijden. Daartegenover komt de witte Europeaan naar voren als actieve en verlichte bevrijder. Op die manier blijven koloniale machtsverhoudingen meespelen in de manier waarop het slavernijverleden wordt herinnerd en besproken (Balkenhol, 2016).

2.2 Nationale identiteit

Zoals hierboven besproken, wordt de Nederlandse identiteit vaak verbonden aan tolerantie en mildheid. Een beeld dat wordt omschreven als een vorm van ‘soft touch’ (Ahmed, 2004, zoals geciteerd in Balkenhol, 2016). Vanuit Sara Ahmeds affecttheorie, waarin emoties niet alleen als persoonlijke gevoelens worden begrepen, maar ook meebepalen hoe groepen en naties zichzelf begrijpen, wordt de natie voorgesteld als een lichaam met een ‘huid’. Deze huid is zo zacht en poreus dat de grenzen en verdedigingslijnes van het land kwetsbaar worden door de nabijheid van anderen. Hierdoor ontstaat het idee van een samenleving die zichzelf ziet als zo inherent tolerant en empathisch dat racisme uiterst moeilijk te verenigen is met het eigen nationale zelfbeeld (Ahmed, 2004, zoals geciteerd in Balkenhol, 2016; Balkenhol, 2016).

Deze manier waarop zwarte mensen historisch werden voorgesteld, werkt ook vandaag nog door in de manier waarop het n-woord maatschappelijk wordt gebruikt en verdedigd. Het woord draagt nog altijd een koloniale en hiërarchische betekenis met zich mee, omdat het zwarte mensen herleidt tot de ontmenselijke en ondergeschikte positie die hen tijdens het koloniale verleden werd toegewezen (Van Dijk, 1993). Daardoor functioneert het gebruik van dergelijke terminologie ook vandaag nog als een vorm van *othering*, waarbij zwarte mensen als fundamenteel ‘anders’ worden gepositioneerd en bestaande raciale machtsverhoudingen mee worden bevestigd (Omi & Winant, 1994; Wekker, 2016).

Daarnaast maakt deze historische en maatschappelijke context duidelijk waarom kritiek op het n-woord in Nederland regelmatig defensieve reacties oproept. Omdat de Nederlandse nationale identiteit vaak verbonden wordt met ideeën van tolerantie, openheid en het beeld van een niet-racistische samenleving, wordt kritiek op racistisch taalgebruik soms ervaren als een aanval op dat zelfbeeld en onschuld (Essed, 1991; Wekker, 2016). De reactie die daarop volgt, sluiten aan bij wat Ann Laura Stoler *colonial aphasia* noemt: een onvermogen, of soms een bewuste weigering, om koloniale geschiedenis en racisme volledig te benoemen en met elkaar in verband te brengen (Stoler, 2011 zoals geciteerd in Balkenhol, 2016).

In plaats van de historische en raciale lading van dergelijk taalgebruik te erkennen, reageren delen van de dominante meerderheidsgroep soms vanuit een gevoel van slachtofferschap. Zij zien zichzelf dan niet als onderdeel van het probleem, maar eerder als degenen die worden aangevallen (Ghorashi, 2014). Binnen zulke reacties wordt de vraag naar inclusief taalgebruik, zoals het structureel vermijden van het n-woord, niet altijd gezien als een legitieme wens, maar als een aanval op de eigen cultuur, vrijheid en nationale identiteit (Balkenhol, 2016; Ghorashi, 2014).

Hierdoor ontstaat een situatie waarin witte Nederlanders zichzelf soms positioneren als kwetsbare slachtoffers van de multiculturele samenleving of van ‘morele chantage’ door minderheden (Balkenhol, 2016). De aandacht en focus verschuift daardoor weg van de pijn en ervaringen van zwarte mensen. Daardoor blijft het gebruik van het n-woord in het publieke debat gedeeltelijk genormaliseerd of verdedigd (Balkenhol, 2016; Ghorashi, 2014).

2.3 Alledaags racisme

Om te begrijpen hoe racisme in dagelijkse interacties tot uiting komt, is Philomena Essed's concept van alledaags racisme van belang. Racisme wordt binnen deze benadering niet alleen gezien als een ideologie of institutioneel probleem, maar een structureel proces dat aanwezig is in gewone sociale praktijken en interacties. Hierdoor wordt duidelijk hoe bredere vormen van ongelijkheid ook in het dagelijks leven terugkomen. Omdat zulke vormen van racisme vaak als 'normaal' of 'vanzelfsprekend' worden gezien, blijven ze voor de dominante witte groep vaak minder zichtbaar of herkenbaar (Essed, 1991).

Dit perspectief kan ook helpen verklaren waarom het n-woord zowel in publieke als private contexten blijft voortbestaan. Het gebruik van de term wordt regelmatig voorgesteld als 'onschuldig', 'een grapje' of simpelweg 'normaal', waarin humor of onschuld het middel is om de inhoud te ventileren (Wekker, 2016; Hondius, 2014). Tegelijkertijd ervaren veel zwarte mensen het woord als kwetsend en belastend, juist omdat de historische en raciale betekenissen eraan verbonden blijven. Daardoor draagt het n-woord niet alleen bij aan gevoelens van uitsluiting, maar ook aan het in stand houden van sociale en raciale grenzen (Essed, 1991).

Om zulke dagelijkse vormen van racisme verder te begrijpen, kan ook het concept microagressies worden gebruikt (Sue, 2010). Dit begrip verwijst naar alledaagse verbale, gedragsmatige of omgevingsgerelateerde uitingen die, bewust of onbewust, vijandige, denigrerende of negatieve boodschappen overbrengen aan gemarginaliseerde groepen. Binnen deze benadering wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen. Zo verwijzen *microassaults* naar bewuste raciale beledigingen of scheldwoorden, terwijl *microinsults* en *microinvalidations* vaker gaan over subtielere of onbewuste opmerkingen die ervaringen van racisme minimaliseren of ontkennen (Sue, 2010).

Hierdoor kan ook het gebruik van het n-woord worden begrepen als een verbale vorm van microagressie, zelfs wanneer de spreker het woord presenteert als 'onschuldig' of 'humoristisch'. Omdat zulke uitingen vaak worden genormaliseerd, blijven de gevolgen ervan voor de dominante groep regelmatig onzichtbaar. Voor zwarte mensen kunnen deze ervaringen echter een sterke psychologische impact hebben dat hun zelfbeeld aan tast, zeker wanneer hun reacties vervolgens worden weggezet als 'overgevoelig' of 'boos' (Sue, 2010). Zo ontstaat een situatie waarin racisme wel wordt ervaren, maar tegelijk wordt geminimaliseerd of ontkend.

Naast alledaagse interacties spelen ook groepsdynamieken een belangrijke rol in het in stand houden van raciale normen. Het concept tokenisme helpt verklaren hoe mensen die sterk in de minderheid zijn binnen een dominante groep, bijvoorbeeld in een klas, werkplek of vriendengroep, extra zichtbaar worden. Zij worden dan niet altijd alleen als individu gezien, maar ook als vertegenwoordiger van hun hele groep. Die zichtbare positie kan ervoor zorgen dat iemand voorzichtiger wordt in wat die zegt of doet, bijvoorbeeld om niet buiten de groep te vallen of als 'moeilijk' te worden gezien (Kanter, 1977).

In de context van het n-woord helpt tokenisme verklaren waarom zwarte mensen in overwegend witte omgevingen, zoals klaslokalen, werkplekken of vriendengroepen, soms terughoudend reageren wanneer het woord wordt gebruikt. Om sociale of

professionele isolatie te vermijden, kunnen zij druk ervaren om zich aan te passen en niet als 'moeilijk' of 'overgevoelig' te worden gezien (Sue, 2010; Kanter, 1977). Hierdoor kan het gebeuren dat collega's, medestudenten of vrienden het woord gebruiken zonder dat dit openlijk wordt tegengesproken. Op die manier kan dergelijk taalgebruik indirect genormaliseerd worden, aangezien de afwezigheid van protest door de dominante groep wordt geïnterpreteerd als een teken van instemming of als bewijs dat het niet als pijnlijk kan worden ervaren (Collins, 1998; Essed, 1991; Hondius, 2014).

2.4 Interne hiërarchieën en dynamieken

Daarnaast spelen raciale verhoudingen niet alleen tussen witte en zwarte mensen, maar ook binnen gemeenschappen van zwarte mensen zelf. Een voorbeeld daarvan is *colorism*. Hiermee wordt bedoeld dat mensen met een lichtere huidskleur vaak voordelen krijgen ten opzichte van mensen met een donkerdere huidskleur binnen dezelfde etnische of raciale groep. Deze verschillen zijn historisch verbonden met de koloniale periode en de sociale verhoudingen waar witte slavenhouders op de plantages huidskleur gebruikten als een dimensie van hiërarchie, waarbij licht-getinte tot slaaf maakten vaak privileges kregen, zoals werk in het huis in plaats van op het land (Hunter, 2007).

Tegelijkertijd bestaan er binnen sommige gemeenschappen ook spanningen rond huidskleur en ideeën over culturele of etnische authenticiteit. Hoewel mensen met een lichtere huidskleur in bepaalde situaties voordelen kunnen ervaren, worden mensen met een donkerdere huidskleur soms sneller gezien als 'authentieker' zwart. Dit kan leiden tot interne discussies over wie als 'zwart genoeg' wordt gezien, bijvoorbeeld op basis van uiterlijk, afkomst of taalgebruik (Hunter, 2007).

Margaret Hunter (2007) omschrijft deze spanning als de *conundrum of colorism*: mensen met een lichtere huidskleur kunnen sociaal-economische voordelen hebben, maar tegelijk binnen de eigen groep te maken krijgen met twijfel over hun etnische legitimiteit. Hierdoor kunnen discussies ontstaan over wie als 'zwart genoeg' wordt gezien, wat opnieuw vormen van uitsluiting kan creëren. Door de sterke focus op authenticiteit verdwijnt de interne diversiteit binnen zwarte gemeenschappen dan naar de achtergrond (Collins, 1998).

Deze interne dynamieken spelen ook een rol in de manier waarop het n-woord binnen zwarte gemeenschappen betekenis krijgt in bepaalde contexten, zoals straatcultuur of muziek. Het gebruik ervan kan dan samenhangen met verbondenheid, herkenning of een vorm van groepsidentiteit (Kennedy, 2002; Collins, 2004). Toch verdwijnt de historische lading van het n-woord niet volledig, ook niet wanneer het binnen de eigen gemeenschap wordt gebruikt. Het woord kan in verschillende contexten meerdere betekenissen tegelijk krijgen. Je kan deze gelaagdheid omschrijven als een polycentriciteit: de betekenis van taal wordt niet vanuit één vast punt bepaald, maar hangt af van verschillende sociale contexten, normen en machtsverhoudingen (Blommaert, 2010).

Ook kan het gebruik van het n-woord niet los worden gezien van de bredere culturele context van hiphop en African American Language (AAL). De term wordt daarbij soms gezien als een teken dat men 'real' of 'uncut' is gebleven en zich niet volledig heeft aangepast aan de verwachtingen van de witte meerderheid (Kennedy, 2002). Vooral de variant 'nigga' wordt vaak verbonden met Afro-Amerikaanse muziek, straatcultuur en stedelijke jeugdculturen vanaf de jaren tachtig en negentig (Forman, 2002). Binnen die context kreeg het woord voor sommige sprekers een andere lading, waarbij het kon verwijzen naar herkenning en gedeelde sociale ervaringen.

3. THEORETISCH KADER

In dit hoofdstuk worden een aantal theoretische perspectieven besproken die helpen begrijpen hoe taal betekenis krijgt, hoe sociale categorieën worden gevormd en hoe machtsverhoudingen via discours kunnen worden gereproduceerd. Zonder volledig te willen zijn, focust dit hoofdstuk op enkele concepten die relevant kunnen zijn voor de analyse van het n-woord en de manier waarop het binnen sociale interacties en publieke discussies betekenis krijgt.

3.1 Sociaal-constructivisme, taal en discours

Taal is niet alleen een middel om de werkelijkheid te beschrijven, maar speelt ook een rol in de manier waarop die werkelijkheid wordt gevormd en begrepen. Binnen het sociaal-constructivisme wordt de sociale werkelijkheid niet gezien als iets dat vastligt, maar als iets dat voortdurend ontstaat en verandert door menselijke interactie en betekenisgeving. Taal speelt hier een centrale rol in, omdat mensen via taal betekenis geven aan ervaringen en deze ervaringen met anderen delen. Door taal kunnen mensen namelijk verder kijken dan het onmiddellijke 'hier en nu' en betekenis geven aan gebeurtenissen, objecten en sociale relaties. Op die manier ontstaat een gedeelde werkelijkheid die voor leden van een samenleving vaak vanzelfsprekend en objectief kan aanvoelen, hoewel betekenissen en kennis steeds afhankelijk blijven van sociale en culturele contexten (Berger & Luckmann, 1991; Van Dijk, 2014).

Om de impact van raciale terminologie beter te begrijpen, wordt dit theoretische vertrekpunt verder uitgewerkt aan de hand van twee aspecten: de manier waarop taal de werkelijkheid mee vormgeeft (Berger & Luckmann, 1991), en de rol van discours en cognitie in het in stand houden van machtsverhoudingen (Van Dijk, 1993, 2008).

Taal beschrijft de werkelijkheid dus niet alleen, maar helpt ook actief om categorieën te creëren, of wat Peter L. Berger en Thomas Luckmann typificaties noemen. Binnen zulke typificaties worden individuele en unieke ervaringen ondergebracht in bredere categorieën. In het proces van betekenisgeving gebruiken mensen deze categorieën om anderen binnen sociale interacties te plaatsen en te begrijpen. In plaats van elke persoon als volledig uniek te benaderen, worden mensen bijvoorbeeld gezien als 'een Europeaan', 'een koper' of 'een man' (Berger & Luckmann, 1991).

Deze typificaties hebben vervolgens verschillende kenmerken. Ten eerste zijn ze wederkerig: in face-to-face interacties typeren mensen elkaar voortdurend en stemmen zij hun gedrag daarop af. Er ontstaat dus een voortdurende onderhandeling tussen wederzijdse typeringen, zolang het gedrag van de ander deze niet problematisch maakt. Daarbij geldt dat hoe minder direct iemand bij ons eigen leven betrokken is, hoe sneller die persoon in een algemene anonieme categorie wordt geplaatst. Iemand wordt dan minder als uniek individu gezien, maar eerder als 'een concurrent', 'een collega' of als onderdeel van een grotere groep. Tot slot kunnen typificaties ook de basis vormen van instituties. Wanneer zulke categorieën en gedragspatronen van generatie op generatie worden doorgegeven, kunnen ze vaste regels of structuren worden. Mensen ervaren die structuren dan als 'normaal' en als iets dat buiten hen zelf bestaat (Berger & Luckmann, 1991).

Wanneer sociale groepen via taal telkens opnieuw in bepaalde categorieën of stereotypen worden geplaatst, kunnen die betekenissen een objectief karakter krijgen. Ze lijken dan los te staan van de intentie van een individuele spreker. Taal kan op die manier bestaande sociale patronen en machtsverhoudingen blijven reproduceren. Dit wordt zichtbaar bij kinderen, voor wie de sociale wereld vaak niet verschijnt als menselijke activiteit, maar als een gegeven realiteit. Bepaalde woorden, beelden of categorieën kunnen daardoor aanvoelen als een objectieve werkelijkheid, terwijl ze eigenlijk sociaal aangeleerd en gevormd zijn (Berger & Luckmann, 1991).

Dit sociaal-constructivistische uitgangspunt sluit aan bij Teun Van Dijk zijn discoursanalytische benadering van racisme. Racisme wordt daarin niet alleen begrepen als een kwestie van individuele vooroordelen, maar ook als een sociaal systeem dat via taal, interacties en maatschappelijke verhoudingen wordt gereproduceerd (Van Dijk, 1993). Discours speelt hierbij een belangrijke rol, omdat het beïnvloedt hoe mensen over groepen denken en hoe bepaalde verschillen tussen groepen als vanzelfsprekend worden voorgesteld. Binnen deze benadering wordt betekenisgeving ook verbonden met situatiemodellen, een specifiek type mentaal model. Deze verwijzen naar de subjectieve representatie van gebeurtenissen, acties of situaties waar een discours over gaat, en vormen de basis waarop mensen sociale situaties en gebeurtenissen interpreteren. Die interpretaties beïnvloeden hoe mensen over bepaalde groepen spreken, hoe zij gebeurtenissen begrijpen en hoe zij sociaal handelen (Van Dijk, 2014, 2015; zie ook Van Dijk & Kintsch, 1983).

Binnen dit systeem hebben symbolische elites een belangrijke rol. Hiermee worden groepen bedoeld die veel invloed hebben op publieke communicatie en kennisproductie, zoals politici, journalisten, academici, leraren en bedrijfsleiders. Omdat zij in sterke mate toegang hebben tot media en publieke debatten, kunnen zij meebepalen welke ideeën en betekenissen maatschappelijk dominant worden. Vanuit deze benadering ontstaat de publieke opinie dan ook niet volledig spontaan, maar wordt ze mede beïnvloed door discursieve kaders en taalgebruik die binnen dominante instellingen circuleren. Dit proces wordt omschreven als de vorming een 'etnische consensus' waarmee wordt verwezen naar gedeelde maatschappelijke opvattingen en representaties over etnische groepen (Van Dijk, 1993).

Tegelijk wordt benadrukt dat publiek discours zelden expliciet racistisch is, mede omdat openlijk racisme binnen westerse samenlevingen doorgaans maatschappelijk wordt afgekeurd. In plaats daarvan zouden raciale betekenissen zich vaker op een impliciete manier uiten, bijvoorbeeld via strategieën van positieve zelfpresentatie, waarbij ‘wij’ als tolerant of redelijk worden voorgesteld, terwijl ‘de ander’ juist wordt neergezet als problematisch of bedreigend (Van Dijk, 1993).

Een veel voorkomende vorm hiervan zijn *disclaimers*: strategieën waarbij sprekers zich eerst indekken tegen mogelijke beschuldigingen van racisme, waarna toch een negatieve uitspraak over minderheden of een uitsluitende positie wordt verdedigd. Een bekende vorm hiervan is de schijnbare ontkenning, zoals in uitspraken als: “We zijn niet racistisch, maar ...”, waarbij de ontkenning de daaropvolgende uitspraak lijkt te verzachten. Ook schijnbare toegevingen komen voor, waarbij eerst een deel van een probleem wordt erkend om vervolgens de nadruk te leggen op de tolerantie of redelijkheid van de eigen samenleving, bijvoorbeeld in uitspraken zoals: “Er bestaat wel wat discriminatie, maar over het algemeen zijn we een tolerant land.” (Van Dijk, 1993).

Gelijkaardige strategieën komen terug in formuleringen zoals ‘streng maar rechtvaardig’, waarmee harde maatregelen tegenover minderheden of migratie als noodzakelijk en eerlijk worden voorgesteld. Uitsluiting kan daarnaast ook worden verpakt als een vorm van zorg of bescherming. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer ondersteunende maatregelen voor minderheden worden afgewezen ‘voor hun eigen bestwil’, omdat zulke maatregelen hen zogezegd ‘afhankelijk’ of ‘ongemotiveerd’ zouden maken. Het stopzetten van hulp wordt dan voorgesteld als iets dat uiteindelijk ‘goed voor hen’ is. Ten slotte wordt binnen deze benadering ook gewezen op vormen van omkering, waarbij de verantwoordelijkheid voor ongelijkheid voornamelijk bij minderheidsgroepen wordt gelegd, of waarbij dominante groepen zichzelf voorstellen als slachtoffer van ‘omgekeerd racisme’ (Van Dijk, 1993).

Toegepast op het n-woord suggereert dit perspectief dat de betekenis en het voortbestaan van dergelijke terminologie mede afhankelijk zijn van de manier waarop publieke figuren en dominante groepen er discursief mee omgaan. Vanuit deze benadering kan het publiekelijk verdedigen of normaliseren van het n-woord worden begrepen als een discursieve strategie (Van Dijk, 1993).

3.2 Ras, Etniciteit en Witte Onschuld

De sociologische en discursieve benaderingen rond raciaal taalgebruik kunnen verder worden aangevuld met Gloria Wekkers concept van het 'cultural archive' (2016). Hiermee verwijst ze naar historisch opgebouwde kennis, normen en gevoelens die invloed hebben op hoe ras en racisme vandaag betekenis krijgen. Vanuit deze benadering zijn koloniale denkstructuren niet volledig verdwenen, maar werken ze op subtiele manieren door in hedendaagse discoursen en nationale zelfbeelden die vooral 'tussen de oren' en in de harten van mensen zijn en is een deel geworden van het Nederlandse 'gezond verstand'. Hierop sluit ook haar concept *white innocence* aan. Daarmee verwijst Wekker naar het dominante zelfbeeld van Nederland als een tolerante en kleurenblinde samenleving, die zichzelf vaak buiten racisme plaatst omdat het 'echt' racisme zich elders plaatsvindt zoals in de Verenigde Staten of in Zuid-Afrika (Wekker, 2016).

In deze discussie is ook het onderscheid tussen 'ras' en 'etniciteit' belangrijk. De betekenis en maatschappelijke omgang met deze termen verschillen namelijk sterk per context. In de Verenigde Staten wordt 'ras' doorgaans expliciet verbonden met historische machtsverhoudingen en structureel racisme. Ras wordt daarbij niet opgevat als een biologisch gegeven, maar als een sociaal geconstrueerde categorie die historisch een belangrijke rol heeft gespeeld in het organiseren van ongelijkheid. Tegelijk heeft ras ook een zichtbare, lichamelijke dimensie, omdat uiterlijke kenmerken doorheen de geschiedenis werden gebruikt om verschillen tussen groepen te categoriseren en hiërarchieën te legitimeren (Omi & Winant, 2014).

In de Nederlandse context is het begrip 'ras' sinds de Tweede Wereldoorlog grotendeels verdwenen uit het dominant en academisch taalgebruik. In plaats daarvan wordt vaker gesproken over etniciteit. Volgens Gloria Wekker wordt etniciteit echter vaak asymmetrisch gebruikt: het begrip verwijst vooral naar 'de Ander' of naar mensen van kleur, terwijl witte Nederlanders meestal buiten deze categorie blijven. In dat verband wijst ze op het onderscheid tussen 'allochtoon' en 'autochtoon'. Hoewel het begrip 'ras' in Nederland vaak wordt vermeden, functioneert dit binaire onderscheid volgens haar alsnog als een raciale scheidslijn. In de praktijk wordt 'allochtoon' vaak gekoppeld aan mensen van kleur of mensen met een migratieachtergrond, terwijl 'autochtoon' meestal verwijst naar witte Nederlanders. Hierdoor kunnen mensen van kleur, zelfs wanneer zij in Nederland geboren zijn of er al generaties wonen, symbolisch buiten de Nederlandse natie worden geplaatst (Wekker, 2016).

Hierop sluit het concept *white innocence* terug aan, waar Gloria Wekker wijst op de spanning tussen het beeld van Nederland als open en rechtvaardige samenleving enerzijds, en de beperkte erkenning van raciale ongelijkheid en koloniale erfenissen anderzijds (Wekker, 2016). Zulke vormen van ontkenning en weerstand worden binnen de Nederlandse context ook verbonden aan wat Philomena Essed en Isabel Hoving (2014) *smug ignorance* noemen. Hiermee verwijzen zij naar een houding waarbij beperkte kennis over racisme en structurele ongelijkheid samengaat met weerstand tegen pogingen om die ongelijkheid kritisch bespreekbaar te maken. Die weerstand uit zich niet alleen in het ontkennen van racisme, maar ook in veranderende manieren waarop over etnische minderheden wordt gesproken.

Waar in de late twintigste eeuw eerder sprake was van een paternalistische vorm van tolerantie, wordt het hedendaagse discours omschreven als directer en explicieter, zoals bij het concept *entitlement racism*, waarmee wordt verwezen naar een vorm van racisme waarbij kwetsende of uitsluitende uitspraken over minderheden publiekelijk worden verdedigd, vaak met een beroep op vrijheid van meningsuiting (Essed & Hoving, 2014). Het expliciet benoemen van racisme ligt daardoor vaak gevoelig, omdat het botst met ideeën over nationale onschuld en gelijkheid. Reacties op raciale terminologie kunnen in dat licht worden begrepen als *militant ignorance*: een actieve weerstand tegen pogingen om racisme of historische ongelijkheid bespreekbaar te maken (Mills, 2007, zoals geciteerd in Wekker, 2016).

3.3 Taal als performatieve en discursieve macht

Binnen de taalfilosofie wordt taal benaderd als performatief. Spreken betekent dan niet uitsluitend informatie beschrijven of overbrengen, maar kan ook sociale handelingen verrichten. Daarbij wordt de aanname weggenomen dat uitspraken enkel beschrijvend of controleerbaar zijn. Vanuit deze benadering kunnen woorden ook handelingen uitvoeren op het moment dat ze worden uitgesproken. Spreken wordt daarmee niet alleen gezien als communicatie, maar ook als een vorm van sociaal handelen (Austin, 1962).

Om te laten zien hoe taal sociale relaties en machtsverhoudingen kan mee vormgeven, maakt John L. Austin een onderscheid tussen verschillende soorten taalhandelingen. Illocutionaire handelingen verwijzen naar uitspraken waarbij de handeling besloten ligt in het spreken zelf, zoals waarschuwen, beloven, bevelen of veroordelen. Perlocutionaire handelingen hebben betrekking op de effecten die een uitspraak bij een ontvanger kan veroorzaken, zoals overtuigen, intimideren of kwetsen. De nadruk ligt dus niet alleen op de inhoud van woorden, maar ook op de sociale gevolgen die taal kan hebben (Austin, 1962).

Tegelijk wordt benadrukt dat performatieve uitingen hun betekenis en kracht niet op zichzelf bezitten, maar afhankelijk zijn van de context waarin ze worden uitgesproken. Om succesvol te 'functioneren', moeten taalhandelingen plaatsvinden binnen bepaalde sociale conventies en omstandigheden. Wanneer die voorwaarden ontbreken, bijvoorbeeld wanneer een spreker geen erkende autoriteit heeft of wanneer een uitspraak als onoprecht wordt beschouwd, kan de taalhandeling mislukken. Dergelijke mislukkingen worden omschreven als *infelicities* (Austin, 1962).

In aansluiting op deze performatieve benadering van taal kan ook worden gekeken naar hoe mensen via taal worden aangesproken en zo een bepaalde plaats krijgen binnen sociale verhoudingen. Louis Althusser stelt dat instituties zoals onderwijs, media, religie en gezin een belangrijke rol spelen in het doorgeven van normen, waarden en ideeën over hoe mensen zichzelf en anderen moeten begrijpen. Ideologie wordt daarbij niet alleen gezien als een verzameling van overtuigingen, maar ook als iets dat aanwezig is in dagelijkse gewoontes, sociale praktijken en taalgebruik. Met het concept interpellatie wordt verwezen naar de manier waarop mensen door taal worden aangesproken en daardoor bepaalde sociale rollen of identiteiten aannemen. Taal krijgt zo een actieve rol in hoe mensen zichzelf en anderen positioneren binnen maatschappelijke verhoudingen (Althusser, 1971).

Vanuit dit perspectief staan individuen dus niet volledig los van de sociale structuren waarin zij leven. Hoe mensen spreken, benoemen en aangesprokene worden, hangt samen met de bredere ideologische en discursieve processen die sociale verhoudingen kunnen bevestigen of reproduceren (Althusser, 1971).

Judith Butler bouwt hierop verder door te stellen dat taal niet alleen beschrijft, maar ook sociale posities creëert en bevestigt. Daarbij wordt gesteld dat individuen kwetsbaar zijn voor taal, omdat sociale erkenning mee afhankelijk is van de manier waarop mensen worden aangesproken en benoemd. *Injurious speech* of kwetsende taal verwijst binnen deze benadering naar uitspraken die niet alleen beledigend zijn, maar ook de aangesprokene binnen bestaande maatschappelijke en discursieve machtsverhoudingen positioneren.

De kwetsende kracht van dergelijke taal hangt daarbij niet alleen af van de intentie van de spreker. Met het concept *iterability* wordt benadrukt dat woorden hun betekenis en impact ontleen aan eerdere contexten waarin ze werden gebruikt en herhaald. Raciaal taalgebruik kan daardoor historische patronen van uitsluiting en ongelijkheid oproepen en reproduceren, ook wanneer een spreker geen expliciet racistische intentie claimt. Tegelijk laat die herhaalbaarheid ook ruimte voor herinterpretatie en toe-eigening van woorden binnen nieuwe sociale contexten (Butler, 1997).

In die nieuwe contexten speelt ook mee dat taalgebruik niet overal dezelfde waarde krijgt. Wat in de ene omgeving als gepast, correct of geloofwaardig wordt gezien, kan in een andere omgeving juist als afwijkend of minderwaardig worden beschouwd. Mensen bewegen zich tijdens communicatie voortdurend tussen verschillende verwachtingen, normen en autoriteitscentra. Daardoor is taalgebruik nooit volledig neutraal, maar altijd verbonden met sociale beoordeling en machtsverhoudingen (Blommaert, 2010).

Zo worden taalnormen gezien als onderdeel van *orders of indexicality*: hiërarchieën van betekenis en normativiteit die bepalen welk taalgebruik maatschappelijk erkenning krijgt en welk taalgebruik als minder passend of legitiem wordt beschouwd. Taal verwijst daarbij niet alleen naar inhoud, maar roept ook sociale betekenissen op over bijvoorbeeld afkomst, klasse, opleiding of culturele achtergrond. Bepaalde manieren van spreken worden daardoor sneller geassocieerd met autoriteit, intelligentie, respect of maatschappelijke waardering, terwijl andere vormen van taalgebruik juist lager worden gewaardeerd. Personen die communiceren met een beperkter of gefragmenteerd talig repertoire bijvoorbeeld doordat hun taalgebruik afwijkt van dominante institutionele normen kunnen daardoor sneller als minder competent, minder geloofwaardig of minder passend worden beschouwd (Blommaert, 2010).

3.4 Intersectionaliteit en geleefde ervaring

Hoewel de voorgaande theoretische kaders inzicht bieden in de discursieve en historische werking van raciaal taalgebruik, wordt de impact ervan vooral zichtbaar in de geleefde ervaringen van mensen. Die ervaringen zijn echter niet voor iedereen hetzelfde. De manier waarop raciaal taalgebruik wordt ervaren, kan verschillen naargelang gender, klasse, seksualiteit, afkomst en andere sociale posities. Daarom is intersectionaliteit, of kruispuntdenken, belangrijk om deze verschillen te begrijpen. Het begrip verwijst naar de manier waarop ongelijkheid en marginalisatie ontstaan op het snijvlak van verschillende sociale categorieën (Crenshaw, 1989).

Kimberlé Crenshaw bekritiseert binnen deze theorievorming de neiging om ras en gender als afzonderlijke categorieën te behandelen. Volgens haar vertrekken veel traditionele antidiscriminatiekaders en sociologische theorieën vanuit een *single-axis* perspectief, het uitgaan van een enkelvoudig assenstels, waardoor de ervaringen van zwarte mensen vaak onzichtbaar blijven. Om die verwevenheid duidelijk te maken, gebruikt ze de metafoer van een verkeerskruispunt. Net zoals verkeer vanuit verschillende richtingen tegelijk kan samenkomen, kunnen ook verschillende vormen van discriminatie elkaar kruisen en versterken (Crenshaw, 1989).

Het concept intersectionaliteit wordt door Patricia Hill Collins verder uitgewerkt vanuit het idee dat systemen van ras, klasse, gender en seksualiteit niet los van elkaar functioneren, maar elkaar wederzijds beïnvloeden en versterken binnen bredere maatschappelijke machtsverhoudingen. Deze verwevenheid omschrijft zij als de *matrix of domination*: een geheel van onderling verbonden structuren waarin verschillende vormen van ongelijkheid samenkomen (Collins, 2000). Deze matrix organiseert hiërarchische machtsverhoudingen via vier domeinen van macht: het structurele, disciplinaire, hegemoniale en interpersoonlijke domein. Binnen deze benadering wordt benadrukt dat de vier domeinen elkaar voortdurend beïnvloeden en samen bepalen hoe ongelijkheid maatschappelijk wordt georganiseerd en ervaren.

De kennis over hoe deze matrix functioneert, is volgens Patricia Hill Collins niet neutraal, maar diep verbonden met de geleefde ervaringen van zwarte vrouwen. Binnen haar *Black feminist epistemology* wordt *lived experience*, of geleefde ervaring, dan ook gezien als een belangrijk criterium voor betekenisgeving en kennisvorming. Dit sluit aan bij *standpoint epistemology*, wat stelt dat de sociale positie van een groep binnen machtsverhoudingen invloed heeft op de ervaringen, inzichten en kennis die zij ontwikkelen. Zij verbindt dit met *Black Feminist Thought* door te wijzen op de *outsider-within* positie van zwarte vrouwen. Door hun historische uitsluiting uit dominante instituties, terwijl zij er tegelijk vaak wel in werkten, bijvoorbeeld als huishoudelijk werkers bij witte families, ontwikkelden zwarte vrouwen een specifiek perspectief op zowel de witte als de zwarte leefwereld (Collins, 2000).

Ook de inzichten van Sandra Harding zijn hierbij belangrijk. Zij stelt dat kennis altijd sociaal gesitueerd is en dat onderzoek vanuit de ervaringen van gemarginaliseerde groepen juist kan helpen om machtsstructuren scherper zichtbaar te maken. Harding noemt dit *strong objectivity*: het idee dat onderzoek sterker wordt wanneer het niet vertrekt vanuit een zogenaamd neutraal, maar vaak bevoorrecht perspectief, maar vanuit de levens van mensen die onderdrukking ervaren (Harding, 1986, 1991; Collins, 2000).

Binnen het hegemoniale domein van de matrix worden structurele vormen van ongelijkheid gelegitimeerd via ideologieën, beelden, symbolen en dominante culturele representaties. Hieruit ontstaan controlling images: stereotype voorstellingen die maatschappelijke ongelijkheid helpen normaliseren en legitimeren. Het beeld van de onderdanige en ontseksualiseerde *mammy* stelt zwarte vrouwen bijvoorbeeld voor als zorgzaam, asexueel en van nature geschikt voor dienende rollen, waardoor hun historische positie binnen huishoudelijk en zorgend werk als vanzelfsprekend kan worden voorgesteld. Daartegenover portretteert het stereotype van de *matriarch*, waar zwarte vrouwen overdreven dominant en controlerend zijn, waardoor sociale problemen zoals armoede of gezinsinstabiliteit eerder aan individuen dan aan structurele ongelijkheid worden gekoppeld. Ook het beeld van de hyperseksuele *jezebel* of *hoochie* presenteert zwarte vrouwen als seksueel losbandig en verleidelijk, een voorstelling die historisch werd ingezet om seksuele uitbuiting en geweld te legitimeren. Vanuit deze benadering functioneren dergelijke beelden niet los van elkaar, maar versterken ze racisme, seksisme en klassisme doordat ze maatschappelijke ongelijkheden voorstellen als natuurlijk of vanzelfsprekend (Collins, 2000).

Tegelijk wordt binnen deze benadering benadrukt dat verzet tegen dergelijke representaties mogelijk blijft. Wanneer individuen de betekenis van zulke termen actief betwisten of herinterpreteren, kan dit worden gezien als een vorm van zelfdefinitie waarmee dominante beelden en machtsstructuren ter discussie worden gesteld (Collins, 2000).

In aanvulling op deze theorieën benadrukt bell hooks dat raciale dominantie, patriarchaat en klassenongelijkheid niet los van elkaar functioneren, maar samen een verweven systeem van onderdrukking vormen waarin verschillende ongelijkheden elkaar beïnvloeden en versterken. Ze verbindt deze bredere maatschappelijke structuren ook met de geleefde ervaringen van individuen. Taal krijgt hierin een belangrijke plaats, omdat spreken en benoemen kunnen bijdragen aan het bevragen van opgelegde definities en dominante beelden (hooks, 1989).

Het ontwikkelen van een eigen stem en het terugspreken tegen dominante discoursen kunnen daardoor worden begrepen als vormen van verzet en zelfdefinitie. Dit kritisch terugspreken wordt door bell hooks omschreven als *talking back*: een manier waarop groepen die historisch vaak tot zwijgen werden gebracht hun eigen ervaringen en perspectieven naar voren brengen. Spreken krijgt zo een politieke betekenis, omdat het gemarginaliseerde groepen in staat kan stellen zichzelf te positioneren als handelende subjecten en beperkende beelden ter discussie te stellen (hooks, 1989).

3.5 Linguïstische toe-eigening

Het n-woord heeft in de literatuur geen vaste of eenduidige betekenis. Randall Kennedy (2002) laat zien dat het woord door veel zwarte Amerikanen gedeeltelijk werd losgemaakt van zijn oorsprong in witte suprematie. In bepaalde contexten kreeg het opnieuw betekenis als vorm van onderlinge verbondenheid, identiteit en verzet. Dit proces van linguïstische toe-eigening, of *reappropriation*, wordt ook verbonden met de manier waarop gemarginaliseerde groepen voormalige scheldwoorden zoals 'queer', 'dyke' en 'bitch' herwaarderen en hergebruiken als geuzennaam of identiteitsmarker (Kennedy, 2002).

Binnen deze interne groepsdynamiek krijgt het n-woord daardoor niet langer uitsluitend de betekenis van raciale ondergeschiktheid. Afhankelijk van context, intonatie en sociale relatie kan het ook functioneren als begroeting, compliment, teken van solidariteit of uitdrukking van respect. De betekenis van het woord wordt daarmee niet als vast of eenduidig beschouwd, maar als veranderlijk en afhankelijk van de situatie waarin het wordt gebruikt. In die zin wordt het n-woord soms omschreven als een flexibel of 'kneedbaar' woord waarmee uiteenlopende emoties, houdingen en vormen van identificatie kunnen worden uitgedrukt (Kennedy, 2002).

Daarnaast wordt het gebruik van het woord door sommige zwarte sprekers verbonden met vragen rond authenticiteit en groepsidentiteit. Het gebruik van het n-woord kan daarbij functioneren als een manier om afstand te nemen van vormen van assimilatie binnen dominante witte normen. In deze context wordt soms een onderscheid gemaakt tussen het gebruik van het n-woord en de term 'negro', waarbij die laatste eerder wordt geassocieerd met iemand die wil opgaan in de witte mainstreamcultuur en 'wit' probeert te worden of de eigen achtergrond ontkent (Kennedy, 2002).

Het proces van toe-eigening komt binnen zwarte jongerencultuur niet alleen terug bij raciale termen, maar ook bij de manier waarop plaatsen en gemeenschappen worden benoemd. Binnen de hiphopcultuur kreeg de term *the 'hood* bijvoorbeeld een andere betekenis dan het eerder negatieve en gestigmatiseerde begrip *ghetto* (Forman, 2002). Waar *ghetto* vaak werd verbonden met achterstelling, geweld, beperkte mobiliteit en sociale problemen, verwijst *the 'hood* vaker naar verbondenheid, lokale identiteit en gemeenschap. Net als bij het gebruik van het n-woord speelt ook hier authenticiteit een belangrijke rol. Via taalgebruik, *slang* en verwijzingen naar de eigen buurt benadrukken artiesten hun verbondenheid met een gedeelde sociale en culturele ervaring. Tegelijk blijft die ruimte verbonden met ervaringen van uitsluiting, geweld en marginalisering, waardoor positieve identificatie en maatschappelijke kwetsbaarheid naast elkaar blijven bestaan (Forman, 2002).

Deze voorbeelden laten zien hoe het gebruik van het n-woord, en African American Language (AAL) in bredere zin, binnen sommige zwarte gemeenschappen een verbindende en identiteitsvormende functie kan krijgen. Taal wordt daarbij niet alleen gezien als een verzameling woorden, maar ook als een manier om culturele identiteit, sociale geschiedenis en verbondenheid uit te drukken. In dat verband spreken Dyson en Smitherman (2009) over *communicative flexibility*: het vermogen om taalgebruik aan te passen aan verschillende sociale situaties, bijvoorbeeld via stijlvariatie of code-switching tussen verschillende manieren van spreken.

Tegelijk werd AAL historisch vaak negatief beoordeeld binnen dominante maatschappelijke discoursen. Negatieve stereotypen over zwarte gemeenschappen werden daarbij regelmatig gekoppeld aan hun taalgebruik, waardoor AAL vaak werd voorgesteld als ‘gebroken’ of foutief Engels in plaats van als een volwaardige taalvariëteit. Hierdoor ontstaat een spanning tussen maatschappelijke afwijzing en culturele verbondenheid, die wordt omschreven als *linguistic push-pull*. Aan de ene kant bestaat er druk om zich aan dominante taalnormen aan te passen. Aan de andere kant kan taalgebruik binnen de eigen gemeenschap juist een bron zijn van herkenning, solidariteit en culturele expressie (Dyson & Smitherman, 2009).

3.6 Epistemisch geweld en onrechtvaardigheid

In dit laatste deel staat de vraag centraal welke ervaringen en vormen van kennis over racisme serieus worden genomen. Daarbij zijn epistemische onrechtvaardigheid en epistemisch geweld centrale begrippen. Deze concepten helpen om te begrijpen hoe bepaalde groepen minder snel als geloofwaardige kennisdragers worden erkend wanneer zij spreken over racisme, uitsluiting of kwetsend taalgebruik (Fricker, 2007; Spivak, 1988; Dotson, 2011).

Deze vraag naar geloofwaardigheid staat ook centraal bij Gayatri Chakravorty Spivaks begrip *subaltern*. Daarmee wordt verwezen naar groepen die structureel buiten dominante machts- en kennisstructuren worden geplaatst. Hun perspectieven dringen daardoor moeilijker door tot het publieke debat en worden minder snel erkend als legitieme vormen van kennis. Het gaat daarbij niet alleen om de mogelijkheid om te spreken, maar ook om de maatschappelijke voorwaarden die bepalen welke stemmen geloofwaardig worden gevonden en welke ervaringen ernstig worden genomen en zo de *subaltern* binnen deze benadering in een positie plaatst waarin het moeilijk wordt om gehoord te worden, omdat dominante discursieve en institutionele kaders onvoldoende ruimte bieden (Spivak, 1988).

Miranda Frickers theorie over epistemische onrechtvaardigheid maakt dit concreter. Binnen de kennistheorie wordt dit onder meer besproken als *testimonial injustice*: een vorm van epistemisch onrecht waarbij bepaalde sprekers door bestaande vooroordelen minder geloofwaardig worden geacht. Zij omschrijft dit als een *identity-prejudicial credibility deficit*: een structureel geloofwaardigheidstekort dat verbonden is aan identiteitsvooroordelen. Daarbij gaat het niet alleen om het niet serieus nemen van bepaalde kennis, maar ook om het ondermijnen van de spreker als legitieme drager van kennis. Bepaalde groepen worden daardoor minder snel erkend als betrouwbare of volwaardige ‘weters’ binnen het publieke debat (Fricker, 2007).

Aansluitend daarbij wordt in recente literatuur gewezen op wat omschreven wordt als de ‘ondenkbare zwarte ervaring’: het idee dat bepaalde ervaringen van racisme moeilijk herkenbaar of voorstelbaar blijven binnen dominante maatschappelijke kennisstructuren (Weber, 2024). Deze onzichtbaarheid hangt samen met *hermeneutical injustice*: een situatie waarin groepen onvoldoende maatschappelijke taal of interpretatiekaders hebben om hun ervaringen begrijpelijk en bespreekbaar te maken (Fricker, 2007). Daarnaast speelt de rol van *white ignorance*: een vorm van maatschappelijk georganiseerde onwetendheid waarbij raciale ongelijkheid minder zichtbaar wordt gemaakt of moeilijker erkend blijft binnen dominante perspectieven (Weber, 2024).

Binnen de hedendaagse filosofie wordt epistemische onrechtvaardigheid steeds vaker bestudeerd in samenhang met epistemisch geweld om te begrijpen hoe machtsverhoudingen bepalen welke kennis maatschappelijk wordt erkend. Een cruciaal concept hierbij is derdegraads epistemische onderdrukking (*third-order epistemic oppression*). Volgens Kristie Dotson (2014) is dit een onherleidbare vorm van uitsluiting die niet voortkomt uit individuele vooroordelen, maar geworteld is in de tekortkomingen van het kennissysteem zelf. In deze situatie beschikt het dominante systeem over onvoldoende conceptuele middelen om bepaalde ervaringen zoals de 'ondenkbare zwarte ervaring' te herkennen of als betekenisvol te valideren (Dotson 2014; Weber, 2024).

In aansluiting daarop is het mechanisme van epistemological resilience: het vermogen van dominante kenniskaders om verstoringen, zoals kritiek of afwijkende ervaringen, te absorberen zonder de eigen onderliggende structuren fundamenteel te wijzigen. Deze veerkracht creëert een soort vicieuze cirkel waarin het systeem alleen bevestigt wat het al kan waarnemen, waardoor ervaringen van structureel racisme maatschappelijk vaak onhoorbaar blijven, zelfs wanneer ze expliciet worden benoemd (Dotson, 2014).

3.7 Conceptueel model

Op basis van het voorgaande literatuuronderzoek kan het n-woord moeilijk worden begrepen als slechts een taalkundig fenomeen. Het woord functioneert eerder als een knooppunt waarin historische, sociale en discursieve processen samenkomen. Daarom wordt de betekenisgeving rond het n-woord in dit onderzoek benaderd als een wisselwerking tussen vijf samenhangende dimensies:

1. Historische context

Het n-woord is historisch gevormd binnen koloniale en slavernijcontexten. De hedendaagse betekenis ervan hangt samen met wat Gloria Wekker (2016) omschrijft als het 'culturele archief'. Tegelijk kan de verschuiving van 'ras' naar 'etniciteit' bijdragen aan het minder zichtbaar maken van de historische en raciale lading van het woord.

2. Discours en performativiteit

Taalgebruik heeft niet alleen een beschrijvende functie, maar kan ook sociale verhoudingen bevestigen, herhalen en reproduceren. Vanuit theorieën over performativiteit en kwetsende taal wordt duidelijk dat woorden sociale effecten kunnen hebben, los van de expliciete intentie van de spreker (Austin, 1962; Butler, 1997). Via discours krijgen maatschappelijke ongelijkheden betekenis en kunnen zij genormaliseerd worden binnen alledaagse taalpraktijken (Van Dijk, 1993, 2008).

3. Epistemisch geweld en onrechtvaardigheid

De betekenisgeving rond het n-woord wordt ook beïnvloed door processen van epistemisch geweld en epistemische onrechtvaardigheid. Hierbij worden bepaalde groepen minder snel als legitieme kennisdragers erkend, waardoor hun ervaringen met racisme en uitsluiting niet altijd dezelfde geloofwaardigheid of maatschappelijke erkenning krijgen (Fricker, 2007; Spivak, 1988). Concepten zoals *subaltern*, standpunttheorie en *strong objectivity* maken zichtbaar waarom de ervaringskennis van zwarte mensen centraal staat in deze analyse (Spivak, 1988; Harding, 1991).

4. Intersectionaliteit

De impact van het n-woord verschilt afhankelijk van de sociale positie van degene die ermee wordt geconfronteerd. Vanuit intersectionaliteit en Black Feminist Thought wordt gekeken naar hoe gender, klasse, seksualiteit, afkomst en generatie mee vormgeven aan ervaringen met het n-woord (Crenshaw, 1989; Collins, 2000). Daarbij is ook de *matrix of domination* relevant, omdat die laat zien hoe verschillende vormen van ongelijkheid elkaar wederzijds beïnvloeden en versterken (Collins, 2000).

5. Ervaring en verzet

Op individueel en collectief niveau kan het gebruik van het n-woord samenhangen met ervaringen van alledaags racisme, uitsluiting en emotionele belasting (Essed, 1991). Tegelijk ontwikkelen zwarte gemeenschappen ook vormen van verzet en zelfdefinitie, zoals linguïstische toe-eigening, *talking back* en het opeisen van een eigen stem (hooks, 1989; Kennedy, 2002). Hierdoor wordt het woord niet alleen begrepen als kwetsende taal, maar ook als een term waarvan de betekenis in bepaalde contexten kan worden heronderhandeld.

Deze vijf dimensies vormen samen het kader waarmee de empirische data worden geïnterpreteerd. De individuele ervaring met het n-woord (5) hangt samen met de intersectionele positie van de spreker of ontvanger (4). Die ervaringen en interacties vinden plaats binnen bredere discursieve en performatieve machtsverhoudingen (2), die historisch mee gevormd zijn door koloniale en raciale contexten (1). Daarnaast maakt epistemisch geweld en onrechtvaardigheid (3) zichtbaar waarom bepaalde ervaringen en interpretaties meer maatschappelijke erkenning krijgen dan andere. Op die manier helpt dit model om de interviewdata niet alleen te analyseren vanuit individuele intenties, maar ook vanuit de bredere sociale, historische en discursieve structuren die betekenis geven aan het gebruik van het n-woord.

4. METHODOLOGIE

4.1 Onderzoeksopzet

Dit onderzoek maakt gebruik van een kwalitatieve onderzoeksopzet die aansluit bij de centrale onderzoeksvraag, namelijk het begrijpen van de betekenissen, interpretaties en emotionele ervaringen die verband houden met het woord 'neger'. Omdat dit onderwerp complex, gevoelig en sterk afhankelijk is van context, zijn kwalitatieve methoden geschikt om de gelaagde en subjectieve ervaringen van deelnemers te analyseren (Creswell & Poth, 2018). Het onderzoek is exploratief van aard en vertrekt vanuit een constructivistische onderzoeksbenadering, waarin kennis wordt gezien als iets dat ontstaat in de interactie tussen onderzoeker en participant (Charmaz, 2014). Dit sluit aan bij de doelstelling om niet alleen te beschrijven wat mensen denken over het woord, maar vooral hoe zij er betekenis aan geven. Voor de analyse worden constructivistische grounded theory en een kritische discoursanalytische benadering gecombineerd. Via constructivistische grounded theory worden thema's inductief opgebouwd vanuit de interviews. De kritische discoursanalytische benadering helpt vervolgens om te kijken hoe taalgebruik, betekenisgeving en machtsverhoudingen in deze ervaringen naar voren komen.

4.2 Onderzoeksverloop

Na het afronden van de literatuurstudie beschikte ik niet alleen over meer theoretische kennis over het onderwerp en het n-woord, maar kreeg ik ook een dieper inzicht in de historische en emotionele beladenheid van de term. Om die reden vond ik het belangrijk om hier tijdens het onderzoeksproces zorgvuldig mee om te gaan.

Vanuit die overweging leek een kwalitatieve aanpak via persoonlijke interviews het meest geschikt. Interviews bieden deelnemers de mogelijkheid om vrijuit hun ervaringen, gevoelens en interpretaties te delen. Daarnaast speelde mijn eigen positionaliteit als zwarte onderzoeker een belangrijke rol, waarop in deel 4.7 uitgebreider wordt ingegaan. Door gedeelde ervaringen met alledaags racisme en microagressies ontstond er in veel gesprekken een gevoel van herkenning en vertrouwen. Ik ervaarde dat deze gedeelde context in sommige gevallen een drempel kon verlagen voor deelnemers om open over hun ervaringen te spreken.

Bij de rekrutering van participanten werd gebruikgemaakt van purposive en snowball sampling (Boeije, 2009). In eerste instantie werd bewust gekozen voor een doelgerichte steekproef, waarbij bepaalde criteria werden vastgelegd. Respondenten moesten afkomstig zijn uit Nederland, er wonen of er gewoond hebben, en zichzelf identificeren als zwart, bijvoorbeeld vanuit een Afrikaanse of Caribische achtergrond. Daarbij werd al snel duidelijk dat zwart-zijn niet altijd eenduidig of objectief af te bakenen valt. Zo zijn er bijvoorbeeld ook Marokkanen of Egyptenaren met een donkere huidskleur. Om die reden werd er tijdens het selectieproces niet geoordeeld over wie zich wel of niet zwart mocht noemen, maar werd voornamelijk uitgegaan van zelfidentificatie.

Daarnaast ontstond ook een snowball sampling-effect, doordat sommige deelnemers vrienden of familieleden doorverwezen die eveneens wilden deelnemen aan het onderzoek.

Toch wilde ik vermijden dat het onderzoek uitsluitend gebaseerd zou zijn op mensen uit mijn eigen sociale kring. Ik was mij ervan bewust dat bekenden mogelijk sociaal wenselijke antwoorden zouden geven of terughoudender zouden zijn in hun uitspraken. Daarom vond ik het belangrijk om ook respondenten te bereiken waarmee geen persoonlijke of gemeenschappelijke band bestond.

Het oorspronkelijke doel was om ongeveer twintig respondenten te interviewen, bij voorkeur met een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen. Om respondenten buiten mijn persoonlijke netwerk te bereiken, werd eveneens een poster ontwikkeld. Op deze poster werden bewust elementen opgenomen die sterk verbonden zijn met maatschappelijke discussies binnen zwarte gemeenschappen in Nederland, zoals Zwarte Piet, negerzonen en het n-woord. Het doel hiervan was om de gevoeligheid en herkenbaarheid van het onderwerp onmiddellijk duidelijk te maken. Zie bijlage B voor de initiële poster.

Deze poster werd vervolgens verspreid via verschillende sociale mediaplatformen en Facebookgroepen, waaronder *Black Ladies Talk* en *Black Sisterhood BE*. Tijdens dit proces deden zich echter verschillende uiteenlopende voorvallen voor. In de Facebookgroep *Black Sisterhood BE* werd de oproep automatisch geweigerd vanwege het gebruik van het n-woord op de poster. De beheerder gaf aan dat dit technisch niet aangepast kon worden en stelde voor om enkel de begeleidende tekst te plaatsen.

In andere groepen, zoals *Black Ladies Talk*, werd de poster wel toegelaten, maar leidde deze tot uiteenlopende reacties. Vooral de combinatie van het n-woord en afbeeldingen van Zwarte Piet riep sterke emoties op. Verschillende mensen vonden de poster confronterend, beledigend of triggering. Sommigen ervoeren de gebruikte beelden als problematisch, omdat zij vonden dat deze racistische stereotypen opnieuw zichtbaar maakten.

Zie hieronder enkele voorbeelden van deze reacties.

Ongevraagde mening, maar sorry maar wat 'n flyer?
Als we gezamenlijk willen dat dit woord niet meer gebruikt wordt, start dat echt bij ons. Ik vind 'm op deze manier verreweg van uitnodigend ongeacht wat je onderzoek moet gaan opleveren

Als je aandacht trekken met je flyer is dat zeker gelukt. Het gaat ook over racistische taalgebruik, wat het verklaard....maar ik merk dat de flyer te heftig is, waardoor interesse in het onderzoek meteen verdwijnt. Jammer, want het feit dat de taalgebruik zoveel met ons doet zegt dat het wel een interessant onderwerp is.

DEZE FLYER KAN ECHT NIET! Dit is ontzettend triggering, doe even normaal dan. Ook geef je witte meelezers zomaar een stok om mee te slaan. De kracht van vooroordelen zit in het herhalen ervan. Terug naar de tekentafel ajb.

Belangrijk onderwerp.
Tegelijk geloof ik dat we als gemeenschap ook kritisch mogen kijken naar welke beelden en woorden we blijven herhalen, zeker richting de volgende generatie.
Vanuit die gedachte kies ik ervoor niet deel te nemen.

Jeetje ik vind het wel heftig dat je zwarte respondenten zoekt en ons dan zo aanspreekt. Voor mij matched dat niet. Daarnaast kunnen we een qrcode niet scannen als we mobiel op fb zitten.

Ik probeerde hierbij uit te leggen dat de bedoeling van de poster was om het onderwerp onmiddellijk zichtbaar en bespreekbaar te maken. De gekozen aanpak was bewust direct en confronterend, omdat ik ervan uitging dat men niet om het onderwerp heen zou kunnen kijken. Hoewel ik rekening hield met mogelijke gevoeligheden, had ik niet verwacht dat de oproep door sommigen als kwetsend zou worden ervaren. Naar aanleiding van deze feedback werd de poster aangepast en voorzien van een disclaimer en excuses voor mogelijke triggers. Zie bijlage C voor de aangepaste versie van de poster.

Ondanks deze aanpassing bleven de reacties verdeeld. Sommige personen bleven van mening dat het gebruik van het n-woord en de afbeelding van Zwarte Piet, zelfs binnen besloten groepen van mensen van kleur, problematisch bleef. Tegelijkertijd waren er ook veel mensen die zich niet stoorden aan de reacties van anderen op de oproep. Zij gaven aan dat de poster 'de vinger op de zere plek' legde, maar benadrukten dat dit niet betekende dat ik als onderzoeker het n-woord buiten de onderzoekscontext zou gebruiken of mensen letterlijk als 'negers' zou aanspreken. Volgens hen was het duidelijk dat de poster bedoeld was om het onderwerp expliciet bespreekbaar te maken.

Zie hieronder terug enkele voorbeelden van deze reacties.

WELL DAYUM....

JE FLYER HEEFT MIJN AANDACHT SIS!

Te nieuwsgierig naar je beweegredenen achter je keuze so hit me up!

Wie moeite heeft met de flyer, moet zichzelf de volgende vraag stellen. Waarom stoort de flyer mij? Als wij Sranantongo praten en we hebben het over kinderen, zeggen we ook: deng pikingnengre/ptjiengnengre. Ik denk niet dat topicstarter het slecht bedoeld, door deze flyer te gebruiken. Geef je op voor het onderzoek en kom achter haar beweegredenen.

Het N woord staat duidelijk met een vraagteken en uitroepteken erbij. Het feit dat het zovelen raakt laat juist zien waarom dit onderzoek zo belangrijk/ nodig is. Ja het is confronterend maar damn dat is racisme toch? De respons op het bericht brengt zichtbaar wantrouwen en aannames met zich mee en dat is wat racisme met ons heeft gedaan en nog steeds doet. Juist is het daarom van belang om vanuit dit gevoel van ongemak het gesprek aan te gaan. Aan de topicstarter laat je niet ontmoedigen door de vele reacties hier want ik denk dat hoe pijnlijk ook dit een goed onderwerp is om te onderzoeken. Ik wens je heel veel succes ermee.

Komt heftig over, maar ik denk dat ze hem ws zo gebruikt omdat dit iets is wat ze zelf vaak heeft gehoord of door andere vaak gebruikt wordt en dus niet oké is.

Ik vind dit juist erg sterk het trekt duidelijk de aandacht en als je leest waar het voor is kan je verder kijken dan de uitgedrukte woorden!

Soms moeten we verder kijken dan onze eigen emoties en meer naar de intentie vind ik!

Ze legt in principe letterlijk uit waar het onderzoek over gaat en legt gelijk de vinger op de zere plek 😞 Is het confronterend, pijnlijk en roept het boosheid op? Jazeker, maar dat is racisme over het algemeen toch ook? Ben benieuwd hoe anderen dit zouden aanpakken? Misschien geeft dit haar nog wel het nodige inzicht.

Daarnaast gaven verschillende personen feedback op de manier waarop mijn positie als zwarte onderzoeker mee een rol speelde in de interpretatie van de oproep. Sommigen stelden dat er meer begrip mocht zijn vanuit de gemeenschap, net omdat ik mij als zwarte onderzoeker in een gelijkaardige maatschappelijke positie bevond als de deelnemers zelf. Tegelijk werd ook aangegeven dat de reacties waarschijnlijk anders zouden zijn geweest als een witte onderzoeker dezelfde oproep zou hebben verspreid.

Opvallend was dat de controverse rond de poster uiteindelijk ook zorgde voor een grotere zichtbaarheid van de oproep. Doordat er veel interactie ontstond in de Facebookgroepen, werd de oproep door meer mensen gezien. Een aanzienlijk deel van de uiteindelijke respondenten kwam dan ook via deze online discussies in contact met het onderzoek. Verschillende deelnemers gaven tijdens de interviews aan dat zij na het gesprek een genuanceerder beeld kregen van zowel het onderzoek als mijn intenties als onderzoeker. Tegelijk vormden de reacties op de poster ook een belangrijke methodologische en maatschappelijke bevinding, aangezien zij duidelijk maakten hoe gevoelig en emotioneel geladen het onderwerp blijft binnen zwarte gemeenschappen zelf.

Vervolgens werd een semigestructureerde interviewleidraad opgesteld met verschillende kernthema's die tijdens de gesprekken aan bod konden komen. De interviewleidraad diende voornamelijk als ondersteuning en structuur, terwijl deelnemers voldoende ruimte kregen om hun eigen ervaringen en interpretaties centraal te stellen. De openingsvraag peilde doorgaans naar een persoonlijke ervaring of associatie met het n-woord, waarna het gesprek afhankelijk van de deelnemer verschillende richtingen kon uitgaan. Zie **bijlage A** voor de interviewleidraad.

Uiteindelijk namen 22 personen deel aan het onderzoek, elk met uiteenlopende ervaringen en perspectieven. De interviews vonden online plaats via WhatsApp Video Call of Facebook Messenger Video Call. Deze keuze bood flexibiliteit en maakte deelname vanuit verschillende locaties mogelijk. Veel deelnemers gaven bovendien aan dat zij het prettiger vonden om elkaar via camera te kunnen zien tijdens gesprekken over een gevoelig onderwerp.

Vooraf werd telkens toegelicht dat de gesprekken uitsluitend via audio werden opgenomen, zodat ik tijdens het interview voldoende aanwezig kon blijven in het gesprek zonder voortdurend uitgebreide notities te moeten maken. Tijdens elk interview werd de semigestructureerde interviewleidraad gebruikt, maar de gesprekken verliepen steeds op een unieke en persoonlijke manier. Hoewel bepaalde ervaringen of thema's soms overeenkwamen, verschilden de interpretaties, emoties en gevolgen van deze ervaringen sterk van deelnemer tot deelnemer.

Bij verschillende respondenten die via de Facebookgroepen deelnamen, werd bovendien uitgebreid teruggekomen op de controverse rond de poster. Sommige deelnemers wilden expliciet hun mening delen over de negatieve reacties en gaven aan dat zij vonden dat er te snel aannames werden gemaakt over mijn intenties als onderzoeker. Volgens hen zou net meer openheid en deelname aan het gesprek noodzakelijk zijn om het onderwerp bespreekbaar te maken.

4.3 Data verzameling

De dataverzameling vond plaats via semigestructureerde diepte-interviews. Er werd gekozen voor deze methode omdat het geschikt is voor het onderzoeken van complexe, gevoelige en emotioneel geladen onderwerpen. De methode biedt ruimte voor nuance, ambivalentie en persoonlijke reflectie, terwijl er tegelijkertijd voldoende structuur aanwezig blijft om ervaringen tussen participanten te vergelijken (Kvale & Brinkmann, 2015).

De interviews waren opgebouwd rond een interviewleidraad (zie terug **bijlage A**) met verschillende centrale thema's, waaronder:

- persoonlijke interpretaties en ervaringen met het woord 'neger';
- emotionele en sociale associaties bij het gebruik van het woord;
- percepties van reclaiming, schaamte, trots of pijn;
- contexten waarin het woord als acceptabel of onacceptabel wordt ervaren;
- generatie- en genderverschillen in betekenisgeving.

De semigestructureerde opzet maakte het mogelijk om enerzijds systematisch vergelijkingen te maken tussen participanten en anderzijds flexibel in te spelen op individuele ervaringen en persoonlijke verhalen.

Vooraf ontvingen alle respondenten een informatiebrief en informed consentformulier, waarin het doel van het onderzoek, de vrijwillige deelname en de verwerking van persoonsgegevens werden toegelicht. Alle deelnemers ondertekenden het informed consentformulier voorafgaand aan het interview.

De interviews duurden gemiddeld tussen de 60 en 90 minuten en vonden online plaats via WhatsApp Video Call of Facebook Messenger Video Call. Met toestemming van de participanten werden de gesprekken audio-opgenomen. De opnames werden opgeslagen in een Google Drive-map waartoe alleen mijn promotor en ik toegang hadden. Vervolgens werden de interviews met behulp van online transcriptie software woordelijk getranscribeerd. Deze transcripties werden daarna zelfstandig nagelezen, gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd door de audio-opnames opnieuw te beluisteren.

4.4 Onderzoeksgroep

De uiteindelijke onderzoeksgroep bestond uit 22 participanten die zichzelf identificeren als zwart en momenteel in Nederland wonen of daar eerder hebben gewoond. Bij de beschrijving van de onderzoeksgroep is ervoor gekozen om met brede categorieën te werken, om de anonimiteit van de participanten zo goed mogelijk te beschermen. De participanten worden daarom gegroepeerd op basis van leeftijd en gender, terwijl de culturele en etnische achtergronden algemeen worden beschreven zonder exacte aantallen.

Daarnaast zijn de participanten gegroepeerd op basis van brede leeftijdscategorieën en gender. In de leeftijdsgroep van 20 tot 30 jaar namen 7 vrouwen en 2 mannen deel. In de leeftijdsgroep van 30 tot 40 jaar ging het om 5 vrouwen en één persoon met een non-binaire genderidentiteit.

In de leeftijdsgroep van 40 tot 50 jaar namen 7 vrouwen deel. De culturele en etnische achtergronden worden bewust niet per leeftijdsgroep of gendercategorie uitgesplitst, omdat de combinatie van leeftijd, gender en herkomst bij een kleine steekproef het risico op indirecte herkenbaarheid kan vergroten.

Binnen de onderzoeksgroep waren verschillende Afrikaanse, Afro-Caribische en andere gemengde achtergronden vertegenwoordigd, waaronder Surinaamse, Congolese, Ghanese, Marokkaanse, Eritrese, Rwandese, Angolese en Jemenitische achtergronden. Er worden bewust geen exacte aantallen per herkomstgroep vermeld. Deze keuze maakt de beschrijving van de onderzoeksgroep op sommige punten algemener, maar is gemaakt om de privacy van de participanten te waarborgen en indirecte herkenbaarheid te vermijden.

Hoewel er werd gestreefd naar een meer evenwichtige genderverdeling, bleek dit in de praktijk moeilijk haalbaar. Ondanks de meer gebalanceerde respons haakten toch verschillende mannelijke deelnemers tijdens het onderzoeksproces af, bijvoorbeeld doordat zij niet langer reageerden op verdere communicatie. Hierdoor bestaat de uiteindelijke onderzoeksgroep voornamelijk uit vrouwelijke participanten. Dit wijst enerzijds op een grotere bereidheid tot deelname onder vrouwen, wat ook zichtbaar was in de respons binnen de online vrouwengroepen.

4.5 Data-analyse

Na afloop van de interviews werden de audio-opnames woordelijk getranscribeerd met behulp van de tool TurboScribe. De transcripties werden vervolgens door mij nagelezen en gecontroleerd door de audio-opnames opnieuw te beluisteren.

Tijdens dit proces werd niet alleen gelet op wat er letterlijk werd gezegd, maar ook op elementen zoals stiltes, lachen en emotionele reacties. Deze elementen werden meegenomen omdat ze extra inzicht boden in de emotionele lading van de gesprekken.

De analyse van de interviews gebeurde aan de hand van constructivistische grounded theory (Charmaz, 2014), aangevuld met een kritische discoursanalytische benadering (Fairclough, 2013). De analyse vertrok inductief vanuit de data. Dit betekent dat thema's en patronen niet vooraf volledig vastlagen, maar werden opgebouwd op basis van wat deelnemers tijdens de interviews zelf naar voren brachten.

De transcripties werden in verschillende fasen zelfstandig gecodeerd en verwerkt in een schema in Word. Eerst werden betekenisvolle fragmenten geïdentificeerd en voorzien van initiële codes. Daarbij werd dicht bij de data gebleven door fragmenten segment per segment te benoemen. Vervolgens werden de meest terugkerende en analytisch relevante codes samengebracht in bredere categorieën via gefocuste codering. In deze fase werd de data niet alleen gegroepeerd, maar werd ook gezocht naar de meest betekenisvolle thema's. Ten slotte werden de verbanden tussen deze categorieën en thema's verder uitgewerkt via theoretische codering. Dit hielp om de samenhang tussen ervaringen, betekenissen en terugkerende patronen beter te begrijpen.

Hoewel deze stappen verwant zijn aan de klassieke fasen van open, axiale en selectieve codering, wordt in dit onderzoek aangesloten bij de terminologie van Kathy Charmaz. Zij spreekt over initiële, gefocuste en theoretische codering om de flexibiliteit van het analyseproces te benadrukken. Daarbij worden categorieën niet opgevat als vaststaande structuren, maar als iets dat ontstaat in de interactie tussen de onderzoeker en de data (Charmaz, 2014).

Tijdens de analyse kwamen onder meer codes naar voren zoals ‘normalisering van het woord’, ‘trauma en herinneringen’, ‘intentie versus impact’, ‘reclaiming van het woord’, ‘veilige ruimtes’, ‘generatieverschillen’ en ‘ervaringen met vernedering en uitsluiting’. Deze voorbeelden vormen slechts een selectie van de codes die tijdens het analyseproces werden ontwikkeld. Waar relevant werden deze codes aangevuld met CDA-notities, waarin werd gekeken naar taalgebruik, betekenisgeving en machtsverhoudingen. Naast het identificeren van terugkerende thema’s werd ook onderzocht hoe respondenten spraken over het woord ‘neger’, welke betekenissen zij eraan gaven en in welke contexten het woord als aanvaardbaar of kwetsend werd beschouwd. Hierbij werd aandacht besteed aan de manier waarop taalgebruik samenhangt met maatschappelijke machtsverhoudingen, identiteit en ervaringen met racisme.

De kritische discoursanalytische benadering werd niet gebruikt als een volledig aparte analysefase, maar als een aanvullende laag binnen de interpretatie van de interviewdata (Fairclough, 2013). Daarbij werd gekeken naar hoe respondenten over het n-woord spraken, welke betekenissen zij eraan gaven en welke tegenstellingen of machtsverhoudingen in hun taalgebruik naar voren kwamen. Er werd bijvoorbeeld gelet op verschillen tussen ‘wit gebruik’ en ‘onderling gebruik’, tussen intentie en impact, en tussen het woord als ‘grap’, ‘normaal taalgebruik’ of als kwetsende en historisch beladen term.

4.6 Ethische commissie

Gezien de gevoeligheid van het onderwerp werd tijdens het volledige onderzoeksproces bijzondere aandacht besteed aan ethische overwegingen. Voorafgaand aan de dataverzameling werd het onderzoek voorgelegd aan de ethische commissie van de Universiteit Gent, waarna toestemming werd verkregen voor de uitvoering van het onderzoek.

Alle deelnemers ontvingen vooraf een informatiebrief met uitleg over het doel van het onderzoek, de verwerking van de gegevens en hun rechten als participant. Deelname aan het onderzoek gebeurde vrijwillig en uitsluitend na het ondertekenen van een informed consentformulier.

Om de privacy van de participanten te waarborgen, werd pseudonimisering toegepast tijdens de verwerking en transcriptie van de interviews. Identificeerbare persoonsgegevens werden verwijderd en vervangen door pseudoniemen. De leeftijden en culturele of etnische achtergronden zijn gegroepeerd en algemeen beschreven, om het risico op indirecte herkenbaarheid te beperken.

Daarnaast werd rekening gehouden met de mogelijke emotionele impact van gesprekken over racisme, discriminatie en raciaal beladen taalgebruik. Participanten kregen tijdens de interviews voldoende ruimte om grenzen aan te geven of vragen onbeantwoord te laten als zij zich daar ongemakkelijk bij voelden.

4.7 Positionaliteit

Als onderzoeker erken ik dat mijn positionaliteit als zwarte vrouw met een academische achtergrond invloed heeft op alle fasen van dit onderzoek, van de formulering van de onderzoeksvraag tot de interpretatie van de resultaten. In lijn met een constructivistische epistemologie wordt kennis in dit onderzoek niet beschouwd als volledig objectief of losstaand, maar als iets dat mee tot stand komt in de interactie tussen onderzoeker en deelnemers (Charmaz, 2014). Dit betekent dat mijn eigen ervaringen, waarden en sociale positie onvermijdelijk invloed uitoefenen op het onderzoeksproces.

Deze invloed kwam onder meer naar voren in de manier waarop de interviews zijn gevoerd. Als 'insider', iemand die zelf deel uitmaakt van de onderzochte gemeenschap, ontstond er in veel gesprekken een gevoel van gedeelde ervaring en herkenning. Dit maakte het mogelijk om sneller vertrouwen op te bouwen en diepere, meer persoonlijke verhalen naar voren te laten komen. Tegelijkertijd bracht deze nabijheid ook methodologische uitdagingen met zich mee. Zo bleek het in sommige gevallen moeilijk om volledig neutraal of waarde vrij te blijven, vooral wanneer respondenten ervaringen deelden die aansloten bij mijn eigen ervaringen met racisme en het gebruik van het n-woord. Dit uitte zich bijvoorbeeld in doorvragen vanuit herkenning of in het delen van eigen ervaringen tijdens het interview.

Hoewel dergelijke interacties de diepgang van de data konden versterken, vroegen ze ook om voortdurende reflexiviteit. Ik moest blijven nagaan in hoeverre mijn eigen perspectief invloed had op de manier waarop ik vragen stelde, reageerde en later de data interpreteerde. Reflexiviteit werd daarom actief ingezet als analytisch instrument, waarbij ik kritisch reflecteerde op mijn eigen aannames, emoties en reacties tijdens zowel de dataverzameling als de analyse (Finlay, 2002).

Dit sluit aan bij bredere kwalitatieve onderzoekspraktijken waarin de onderzoeker niet wordt gezien als een neutrale observator, maar als een betrokken deelnemer in het proces van kennisproductie (Berger, 2015).

De insiderpositie bracht daarnaast ook complexiteit met zich mee. Hoewel er sprake was van gedeelde identificatie als zwarte persoon, bleek deze categorie allesbehalve homogeen. Respondenten verschilden onderling in etnische achtergrond, migratiegeschiedenis, generatie en ervaringen met racisme, waaronder *colorism* en directe confrontaties met het n-woord. Deze verschillen beïnvloedden niet alleen hoe respondenten het woord interpreteerden, maar ook hoe zij zich tot mij als onderzoeker verhielden. In sommige gevallen leidde mijn positie tot een meer gelijkwaardige machtsrelatie, doordat respondenten mij zagen als iemand die hun ervaringen begreep zonder uitgebreide uitleg. In andere gevallen ontstond juist afstand, bijvoorbeeld wanneer respondenten minder of andere ervaringen met racisme hadden dan ik, of wanneer hun sociaal-culturele achtergrond sterk verschilde. Dit benadrukt dat 'insider-zijn' geen vaste of eenduidige positie is, maar contextafhankelijk en relationeel (Dwyer & Buckle, 2009).

Daarnaast was er sprake van een dynamische machtsrelatie tussen onderzoeker en deelnemer. Hoewel ik als onderzoeker formeel controle had over het onderzoeksproces, zoals de selectie van vragen en de interpretatie van data, probeerde ik deze machtspositie te beperken door een open en dialogische interviewstijl te hanteren. Tegelijkertijd bleef ik mij ervan bewust dat volledige gelijkwaardigheid in onderzoekssituaties moeilijk te realiseren is en dat mijn positie als onderzoeker altijd een zekere invloed met zich meebrengt.

Om hiermee om te gaan, werd reflexiviteit niet alleen toegepast tijdens de interviews, maar ook meegenomen in de analysefase. Interpretaties werden voortdurend getoetst aan de data, waarbij ruimte werd gelaten voor ambiguïteit, tegenstrijdigheid en diversiteit in ervaringen.

5. ANALYSE

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews besproken aan de hand van de centrale thema's die tijdens het coderingsproces naar voren kwamen. De analyse werd inductief opgebouwd, waarbij terugkerende ervaringen, spanningen, emoties en betekenisgevingen vanuit de interviews centraal stonden. Om de privacy van de participanten te beschermen zijn alle namen gepseudonimiseerd.

5.1 Alledaagse betekenissen

Uit vrijwel alle interviews blijkt dat het woord 'neger' door respondenten niet als een neutrale beschrijvende term wordt ervaren. Hoewel deelnemers verschillende nuances aanbrengen afhankelijk van context en spreker, blijft het woord voor de meeste respondenten verbonden aan racisme, slavernij, vernedering en sociale ongelijkheid.

Respondent **Naomi** beschrijft het woord als volgt:

“Het heeft voor mij twee verschillende betekenissen afhankelijk van wie het zegt en uit wie zijn mond het komt. Als het iemand die wit is dat zegt... het komt denigrerend over. Het komt over alsof je me terug wilt brengen naar slavernijtijd.”

Hieruit blijkt dat de betekenis van het woord niet enkel afhangt van het woord zelf, maar ook van de sociale positie van de spreker. Verschillende respondenten koppelen gebruik door witte personen aan een historische machtspositie, waarbij het woord onmiddellijk verwijst naar een verleden van kolonialisme en raciale onderdrukking.

Tegelijkertijd blijkt uit de interviews dat respondenten niet allemaal op exact dezelfde manier omgaan met het woord. Sommige deelnemers maken een onderscheid tussen gebruik door witte personen en gebruik binnen zwarte gemeenschappen.

Maya zegt hierover:

“Wanneer zwarte mensen het zeggen voelt het anders. Dan begrijpen we elkaar.”

Amina plaatst hier echter kanttekeningen bij:

“Dan kan het oké overkomen. Maar ik ben daar niet voor. Ik hoor het liever niet.”

Deze uitspraken laten een spanningsveld zien dat in verschillende interviews terugkomt. Hoewel het woord in zwarte contexten soms minder bedreigend wordt ervaren, betekent dit niet automatisch dat respondenten het woord positief beoordelen of volledig accepteren.

Andere deelnemers wijzen het woord volledig af, ongeacht wie het gebruikt.

Samuel stelt bijvoorbeeld:

“Het maakt mij niet uit wie het zegt, het kan gewoon niet. Het gaat boven mijn begrip. Ik kan het gewoon niet begrijpen. Want ik weet dat het werd gebruikt in de tijd van slavernij.”

Bij deze respondenten staat de historische oorsprong van het woord centraal. Zij ervaren het woord als onlosmakelijk verbonden met vernedering en raciale hiërarchie, waardoor context volgens hen weinig verschil maakt. Respondenten verwijzen daarbij expliciet naar slavernij, kolonialisme en de blijvende emotionele impact die daarmee verbonden blijft.

Daarnaast blijkt uit de interviews dat verschillende deelnemers het woord niet enkel ervaren als een belediging, maar ook als een mechanisme dat gevoelens van minderwaardigheid reproduceert.

Soraya omschrijft dit als volgt:

“Alsof mensen met een donkere huidskleur minder zijn.”

Voor veel respondenten gaat het woord daardoor verder dan taal alleen. Het wordt ervaren als een symbool van bredere maatschappelijke verhoudingen waarin zwarte mensen historisch werden gedevalueerd.

5.2 Emotionele en psychologische impact

Een centraal thema in de interviews is de sterke emotionele impact van het woord ‘neger’. Verschillende respondenten beschrijven het woord als een trigger die onmiddellijke herinneringen oproept aan eerdere ervaringen van racisme, vernedering en uitsluiting. Daarbij wordt het woord sterk geassocieerd met gevoelens van verdriet, boosheid, schaamte, spanning en machteloosheid.

Respondent **Naomi** omschrijft deze ervaring als volgt:

“Het is toch een PTSD, een trauma. Het brengt je direct terug naar dat moment. Het gevoel, ervaring, omgeving, emoties... alles komt eigenlijk weer terug.”

Het woord functioneert hier als een trigger die eerdere ervaringen van uitsluiting opnieuw activeert. Verschillende respondenten geven aan dat het horen van het woord onmiddellijke emotionele reacties oproept, zelfs jaren later. Daarbij gaat het niet enkel om afzonderlijke incidenten, maar om een opeenstapeling van gebeurtenissen binnen schoolcontexten, sociale omgevingen, media en dagelijkse interacties.

Opvallend is dat veel deelnemers het woord koppelen aan concrete herinneringen uit hun jeugd, vooral aan ervaringen op school. Meerdere deelnemers vertellen hoe het woord al op jonge leeftijd genormaliseerd aanwezig was op school, in de klas, op het schoolplein.

Naomi vertelt verder:

“Ik was zes en dan hoor je kinderen roepen. Meestal wanneer het Sinterklaasperiode is. Piet, neger... klasgenoten, mensen op straat, gewoon overal. Dat was zo normaal.”

Ook voor **Maya** bracht de Sinterklaasperiode spanning met zich mee:

“En je moest je echt voorbereiden dan. Van oké, het is nu 5 december of zoiets. Dan komt die. En here we go again.”

Voor beide respondenten verschijnt racisme hier niet als iets uitzonderlijks, maar als iets dat jaarlijks terugkeert en bijna verwacht wordt. De Sinterklaasperiode wordt daardoor niet alleen verbonden aan feest, maar ook aan spanning, waakzaamheid en mogelijke vernedering.

Maya vertelt hoe dat zij in deze periode niet alleen met het woord ‘neger’ werd geconfronteerd, maar ook met andere benamingen die aan Zwarte Piet gekoppeld waren:

“Ja, het was echt kwetsend. Ik weet nog de eerste keer dat ik het echt hoorde, maar het was niet neger, maar dan was het roetmop. Roet komt uit de schoorsteen, weet je, dus het stamt ook ergens weer af van dat hele zwarte pieten ding, dat ze zogenaamd door de schoorsteen komen.”

Doordat zulke uitspraken als normaal werden beschouwd, ontstonden bij respondenten gevoelens van machteloosheid. Verschillende deelnemers beschrijven dat racistische opmerkingen in die periode vaak niet serieus werden genomen door leerkrachten, ouders of andere volwassenen, waardoor zij het gevoel kregen dat zij deze ervaringen moesten inslikken.

Soraya zegt hierover:

“Ze zeiden het tegen mij voor de leraars. Nobody cares. Ik ging naar huis en ik zei het mijn moeder. She didn’t care. Ik zei het mijn vader. Dus jij moet het inslikken.”

Deze ervaringen tonen dat de emotionele impact niet uitsluitend verbonden is aan het woord zelf, maar ook aan het gebrek aan bescherming of erkenning vanuit de omgeving. Sommige deelnemers geven aan dat zij zich als kind onmiddellijk bewust werden van hun ‘anders-zijn’ door ervaringen met het woord. Ze koppelde het woord daarnaast aan gevoelens van minderwaardigheid en identiteitsverwarring.

Vooral lessen over slavernij of kolonialisme werden door sommige deelnemers als confronterend ervaren.

Maya vertelt terug hierover:

“Ik ging klagen, ik ging huilen, ik was gefrustreerd, ik was boos. De reactie van mijn ouders maakte me nog bozer. En dan was ik confused, want het was dan wel zo vroeger. En dan moest ik mijn identiteit beginnen zoeken. En dan beginnen te begrijpen en verklaren van: ah, daarom.”

Hieruit blijkt hoe ervaringen met racistische taal een belangrijke rol kunnen spelen in identiteitsvorming en zelfbeeld. Verschillende respondenten geven daarnaast aan dat het woord ook vandaag nog sterke emotionele reacties oproept, zelfs op latere leeftijd. De ervaringen worden niet enkel als iets uit het verleden gezien, maar als iets dat nog steeds invloed heeft op hoe mensen zichzelf en hun positie in de samenleving ervaren.

Zoals **Naomi** aangeeft:

“Het gebeurt nu. Het is nu nog gaande.”

Ook respondent **Amina** benadrukt haar gevoeligheid voor het woord:

“Ik vind het nog erger als ik het nu hoor, omdat ik weet waar het vandaan komt.”

5.3 Verschillen tussen het n-woord

Een belangrijk thema in de interviews is het onderscheid dat respondenten maken tussen de Nederlandse term ‘neger’ en de Engelse varianten ‘nigger’, ‘negro’ en ‘nigga’. Hoewel veel deelnemers erkennen dat de woorden historisch met elkaar verbonden zijn, worden ze emotioneel niet altijd op dezelfde manier ervaren.

Respondent **Shanice** beschrijft dit als volgt:

“Nigger of nigga komt zachter over, neger komt harder over. Waarom? Neger horen wij al van bij het opgroeien. Het heeft al direct een negatieve betekenis in ons hoofd.”

Voor verschillende respondenten is het Nederlandse woord direct verbonden aan persoonlijke ervaringen van uitsluiting en racisme in het dagelijks leven in Nederland. Het Engelse ‘nigga’ wordt daarentegen vaker geassocieerd met muziek, populaire cultuur en Afro-Amerikaanse contexten.

Shanice legt verder uit:

“Nigga hoor je zelfs in liedjes. Dus onbewust zien wij het als minder erg. Terwijl het eigenlijk hetzelfde is.”

Toch benadrukken meerdere respondenten dat dit verschil vooral contextueel aanvoelt en niet betekent dat het Engelse woord volledig positief wordt ervaren. Verschillende deelnemers geven aan dat ook ‘nigga’ historisch beladen blijft.

Marvin zegt hierover:

“Het maakt niet uit in welke taal je het zegt. Het heeft allemaal dezelfde historische achtergrond. Het is gebeurd, snap je? Dat kan je niet zomaar wegvegen.”

5.4 Onderling gebruik binnen zwarte gemeenschappen

Een van de meest interessante bevindingen uit de interviews is de manier waarop respondenten spreken over onderling gebruik van het woord binnen de zwarte gemeenschappen. Bijna alle deelnemers maken hierbij duidelijke nuances.

Verschillende respondenten geven aan dat het woord in zwarte ruimtes anders kan aanvoelen dan wanneer het door witte personen gebruikt wordt.

Respondent **Maya** zegt hierover:

“Dan voel ik me vrij. We zijn tussen ons. We begrijpen elkaar. Dan wordt op dat moment een woord... ja, we worden gelinkt aan het woord zonder dat wij er een negatieve stempel op zetten. Dan voel ik mij juist vrij.”

Respondenten beschrijven deze ruimtes vaak als ‘veilig’ of ‘onder elkaar’. Binnen zulke contexten krijgt het woord volgens sommigen een andere betekenis omdat de historische machtsverhouding op dat moment anders wordt ervaren.

Toch blijft ook binnen deze groep enige twijfel bestaan over reclaiming en over de vraag of het mogelijk is om de historische lading volledig los te koppelen van het woord.

Maya nuanceert namelijk onmiddellijk:

“I will never reclaim.”

Deze dubbelheid komt in veel interviews terug. Respondenten bewegen voortdurend tussen afwijzing van het woord en erkenning dat het in bepaalde sociale contexten anders aanvoelt.

Een opvallende bevinding is dat verschillende deelnemers bewust nadenken over wie het woord wel of niet ‘mag’ gebruiken.

Naomi beschrijft bijvoorbeeld hoe haar broer het woord vroeger gebruikte binnen zijn vriendengroep:

“Hij gebruikte het met zijn vrienden. Maar uiteindelijk veranderde het naar bro. Wat doe je nou bro? Dat was eerst wat doe je nou nigger. Dus het veranderde omdat witte mensen ook erbij wilden horen”

Volgens respondenten toont dit hoe zwarte gemeenschappen voortdurend grenzen proberen te bewaken rond taalgebruik. Wanneer witte personen het woord beginnen overnemen, verandert het gebruik of verdwijnen bepaalde termen uit de groep.

Naomi beschrijft dit als een vorm van bewustzijn:

“We are aware of the fact that we say certain things that others cannot say.”

5.5 Reclaiming en interne verdeeldheid

De interviews tonen aan dat reclaiming of linguïstische toe-eigening een bijzonder verdeeld onderwerp blijft binnen zwarte gemeenschappen.

Sommige respondenten begrijpen waarom zwarte mensen het woord proberen om te vormen tot iets positiefs of verbindend. Toch bestaat er tegelijk veel twijfel over de vraag of dit daadwerkelijk wel mogelijk is.

Respondent **Soraya** zegt hierover:

“Uiteindelijk hebben ze hun doel bereikt. Hun doel was om jullie te bestempelen met dat woord. En nu accepteer je dat?”

Voor haar betekent reclaiming niet noodzakelijk empowerment, maar eerder het verder dragen van een woord dat historisch bedoeld was om zwarte mensen te vernederen.

Samuel neemt eveneens afstand van reclaiming:

“Ik respecteer hun redenering. Maar ik snap het niet. Ik haal er wel gewoon afstand van, omdat het gewoon niet past bij mijn principes.”

Toch laten de interviews ook zien dat de grens tussen gebruik, gewoonte, humor en afwijzing niet altijd eenvoudig is. Sommige respondenten erkennen dat zij het woord zelf gebruiken in informele situaties, maar geven tegelijk aan dat zij dit niet als een belediging bedoelen.

Maya beschrijft bijvoorbeeld hoe zij het woord soms gebruikt wanneer zij met vriendinnen over zwarte jongens spreekt:

“In het Nederlands klinkt grappiger. Echt gewoon heel random van: ‘oh kijk die negertje’. Echt zo gewoon random, heel dom.”

Ze benadrukt daarbij dat het voor haar vooral afhangt van de manier waarop het gezegd wordt en van de context:

“Nee kijk, het is echt gewoon puur de manier hoe ik het soms zeg of de context. Echt gewoon heel random van: ‘oh kijk die negertje’, ‘oh wat een schattig negertje’. Echt zo gewoon random, heel dom.”

Uit deze uitspraken blijkt dat het woord binnen sommige informele gesprekken niet altijd als belediging bedoeld wordt. Ze beschrijft het gebruik eerder als iets grappigs, willekeurig of alledaags. Tegelijk blijft het opvallend dat zwarte jongens in deze context alsnog via hun zwarteheid worden benoemd. Het woord krijgt hier dus een speelse of luchtige toon, maar blijft verbonden aan een raciale aanduiding.

Verschillende deelnemers geven daarom aan dat het moeilijk blijft om het woord los te koppelen van de historische context waarin het gebruikt werd. Tegelijkertijd erkennen sommige respondenten dat het woord binnen zwarte gemeenschappen soms verbonden wordt aan herkenning, solidariteit of gedeelde ervaringen. Deze dubbelheid wordt ook zichtbaar in discussies rond muziek.

Shanice vertelt:

“Als ik thuis ben en muziek luister, zing ik het soms mee. Maar buiten? Zeker niet.”

Respondenten beschrijven hoe muziekcontexten dubbel aanvoelen. Enerzijds wordt het woord genormaliseerd door muziek en populaire cultuur, anderzijds ervaren deelnemers dat deze normalisering gevolgen heeft.

Samuel legt uit:

“In muziek hoor je het constant. Daardoor wordt het genormaliseerd. Dat is mijn zorg.”

Verschillende respondenten benadrukken dat muziek niet enkel door zwarte mensen beluisterd wordt. Hierdoor ontstaat volgens hen een situatie waarin niet-zwarte luisteraars zich eveneens gelegitimeerd voelen om het woord te gebruiken.

Daarnaast wijzen meerdere deelnemers erop dat de Amerikaanse context rond reclaiming niet zomaar kan worden toegepast op Nederland.

Shanice stelt bijvoorbeeld:

“In Amerika heeft dat een andere geschiedenis. Hier voelt het anders.”

Respondenten geven aan dat Afro-Amerikaanse muziek en cultuur een grote invloed hebben gehad op het gebruik van ‘nigga’, maar dat de Nederlandse context historisch en maatschappelijk anders aanvoelt.

5.6 Generatieverschillen en veranderende normen

Een terugkerend patroon in de interviews is het verschil tussen generaties in de manier waarop het woord wordt ervaren.

Oudere respondenten beschrijven een periode waarin het woord ‘neger’ veel sterker genormaliseerd aanwezig was in scholen, media en het dagelijks leven.

Respondent **Amina** vertelt:

“Vroeger witte mensen zeiden gewoon neger. En werd ook niet slecht gezien.”

Respondenten verwijzen hierbij naar situaties in de klas, televisieprogramma's, humor, zwarte piet en producten zoals ‘negerzoenen’.

Marvin beschrijft bijvoorbeeld een ervaring uit zijn schooltijd:

“Dan deelde iemand negerzoenen uit in de klas en dan zeiden ze: ‘We zijn jou aan het uitdelen.’”

Dergelijke ervaringen tonen volgens respondenten hoe sterk racistische taal vroeger genormaliseerd was in alledaagse contexten. Tegelijkertijd geven verschillende deelnemers aan dat de maatschappelijke gevoeligheid rond het woord de voorbije jaren veranderd is. Waar het woord vroeger vaker als normaal werd beschouwd, merken respondenten dat er vandaag sneller op gereageerd wordt.

“Het wordt serieuzer genomen dan vroeger.”

Volgens meerdere respondenten reageren scholen en ouders vandaag sneller op racistische incidenten dan vroeger het geval was. Toch benadrukken respondenten dat racisme vandaag nog steeds aanwezig is.

“Het gebeurt nu nog steeds. Het is overal gaande. Dus dat is echt wel heel serieus...”

Daarnaast blijkt uit de interviews dat bewustwording rond het n-woord vaak groeit met leeftijd en ervaring. Sommige respondenten geven aan dat zij als kind nog niet volledig begrepen waarom bepaalde woorden kwetsend waren, maar dat dit besef later sterker werd door sociale media, nieuwsberichten en online discussies.

Samuel legt uit:

“Ja ik denk, toen ik echt jong was enzo, dat ik het besef toen nog niet echt had. Ik was daar ook nog niet echt mee bezig ofzo. Als mensen het n-woord zouden zeggen of iets beledigends qua zwarte huidskleur, dan had ik het niet per se verkeerd opgevat omdat dat niet echt in mijn hoofd zat. Maar hoe meer je ouder wordt, je hebt social media, je ziet dingen op het nieuws, je ziet dingen op social media voorbij komen. Dan begin je wel echt een link te leggen van: het is eigenlijk wel racistisch, snap je?”

Hieruit blijkt dat bewustwording niet altijd vanaf jonge leeftijd aanwezig is. Voor sommige respondenten ontstaat dit bewustzijn pas later, wanneer persoonlijke ervaringen verbonden worden aan bredere maatschappelijke discussies over racisme. Sociale media spelen hierin een belangrijke rol, omdat respondenten daar ervaringen van anderen herkennen en nieuwe taal krijgen om hun eigen ervaringen te begrijpen.

Tegelijkertijd laten de interviews zien dat sociale media ook nieuwe vormen van normalisering mogelijk maken. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van de ninja-emoji als vervanging voor het n-woord.

Amina vertelt:

“Nu zie je ook heel veel dat mensen in plaats van het n-woord gebruiken ze als poppetje een ninja. Dan koppelen het aan een ander karakter of teken. Dus dat ze niet meer het woord gebruiken maar meer ninja.”

Het woord wordt in zulke gevallen niet meer letterlijk uitgesproken of uitgeschreven, maar blijft via een symbool toch herkenbaar aanwezig. Dat wijst erop dat gebruikers zich bewust zijn van de gevoeligheid van het woord, maar tegelijk blijft de verwijzing ernaar circuleren.

Amina benoemt dit zelf ook:

“Zo zie je wel van: mensen worden zich wel bewust dat het woord dus niet prettig is.”

Dit geeft de respondenten een dubbel gevoel, door de veranderende norm is er meer besef dat het woord kwetsend kan zijn, maar tegelijk blijft de betekenis ervan op subtielere manieren aanwezig.

5.7 Gender en verschillen in beleving

Uit de interviews blijkt dat mannen en vrouwen het woord niet altijd op dezelfde manier bespreken of ervaren.

Vrouwelijke respondenten spreken vaker uitgebreid over emoties, veiligheid, grenzen en persoonlijke impact. Zij beschrijven hoe het woord invloed heeft op zelfbeeld, identiteit en gevoelens van kwetsbaarheid.

Mannelijke respondenten spreken vaker over groepsdynamiek, humor, straatcultuur en informele omgangsvormen.

Respondent **Naomi** beschrijft dit verschil als volgt:

“Jongens zeggen het meer. Ze zijn roekelozer.”

Volgens verschillende respondenten gebruiken mannen het woord vaker binnen vriendengroepen of informele contexten.

Tegelijkertijd benadrukken meerdere deelnemers dat vrouwen het woord eveneens kunnen gebruiken, maar daar vaak bewuster of terughoudender mee omgaan.

Naomi nuanceert daarom onmiddellijk:

“Maar meisjes zeggen het ook. Alleen minder openlijk soms.”

Daarnaast valt op dat vrouwelijke respondenten vaker expliciet reflecteren over emotionele veiligheid en de sociale grenzen en gevolgen van taalgebruik.

Mannelijke respondenten spraken daarentegen vaker over praktische groepsregels en dynamieken rond wie bepaalde woorden wel of niet mag gebruiken in vriendengroepen en informele communicatie.

Toch blijkt uit de interviews dat deze verschillen niet absoluut zijn. Zowel mannelijke als vrouwelijke respondenten uitten kritiek op het gebruik van het woord en benadrukten dat context, geschiedenis en persoonlijke ervaringen belangrijker zijn dan gender alleen.

5.8 Maatschappelijke reproductie en representatie

De interviews tonen bovendien dat de negatieve lading van het n-woord niet los kan worden gezien van bredere maatschappelijke representaties van Afrika en zwartheid. Respondenten beschrijven hoe Afrika in onderwijs, media en alledaagse interacties vaak eenzijdig werd voorgesteld als arm, afhankelijk, primitief of achtergesteld.

Respondent **Soraya** vertelt hierover:

“Ze gaan naar Afrika en tonen alleen arme mensen zonder water. Maar ze vertellen niet dat Afrika jullie voedt.”

Met deze uitspraak verwijst Soraya naar de manier waarop Afrika vaak is voorgesteld. Volgens haar lag de nadruk vooral op armoede en hulpbehoevendheid, terwijl er weinig aandacht was voor de rijkdom, geschiedenis, grondstoffen, kennis en culturele bijdragen van Afrikaanse landen.

Ook **Maya** beschrijft hoe Afrika vroeger werd afgebeeld:

“In die tijd ook met Afrika werd natuurlijk afgeschilderd als... Ja, een werelddeel wat alleen maar armoede kende of dat mensen alleen maar in hutjes woonden. Achtergestelde mensen. Weet je wel, mensen die nooit veel hadden.”

Hieruit blijkt dat Afrika in het collectieve beeld vaak werd gereduceerd tot armoede, hutjes en achterstand. Respondenten geven aan dat zulke beelden doorwerkten in hoe zij op school werden behandeld. Afrika werd niet voorgesteld als een veelzijdig continent, maar vooral als een plaats van gebrek. Daardoor kon ‘Afrikaan zijn’ in de schoolcontext iets worden waarmee kinderen gepest of bespot werden.

Maya legt verder uit dat deze associaties ook op school werden gemaakt:

“En die associatie werd dan vaak ook gemaakt door witte mensen. Althans, wel op school ook dan. Van, oh ja, weet je, dan ben je ook zo'n Afrikaan of zo. Weet je wel.”

Hier wordt zichtbaar dat ‘Afrikaan’ in bepaalde contexten niet neutraal werd gebruikt, maar als een manier om iemand te koppelen aan negatieve beelden over armoede en achterstand. Het probleem lag dus niet alleen in het gebruik van racistische woorden, maar ook in de bredere associaties die aan Afrikaans-zijn werden verbonden. Voor respondenten droeg dit bij aan een gevoel van anders-zijn, omdat hun zwarte of Afrikaanse achtergrond telkens binnen een negatief maatschappelijk beeld werd geplaatst.

Volgens verschillende deelnemers beïnvloedden deze representaties hoe zwarte kinderen zichzelf leren zien.

Soraya zegt hierover:

“Het beschadigt echt het kind. Haar emoties, haar manier van zichzelf zien.”

Daarnaast verwijzen verschillende respondenten naar lessen over slavernij waarin volgens hen onvoldoende aandacht bestond voor de emotionele impact van deze geschiedenis op zwarte leerlingen. Volgens deelnemers bleef er binnen dergelijke lessen vaak weinig ruimte voor empathie, kritische reflectie of gesprek over persoonlijke ervaringen en gevoelens.

Verschillende deelnemers koppelen deze ervaringen aan bredere maatschappelijke processen waarin zwarte identiteit vooral geassocieerd wordt met slavernij, armoede of achterstelling.

Daarnaast benoemen respondenten de rol van televisie, humor en muziek in de verdere normalisering van racistische taal.

Marvin legt uit:

“Omdat je het op tv ziet, omdat je het overal hoort, wordt het genormaliseerd.”

Uit de interviews blijkt dat respondenten deze normalisering niet ervaren als iets onschuldigs, maar als iets dat invloed heeft op identiteit, zelfbeeld en sociale verhoudingen. Een concreet voorbeeld van hoe televisiebeelden doorwerken is de serie *Shaka Zulu*.

Amina vertelt:

“Dat ging natuurlijk gewoon over een Afrikaanse stam, de Zulus. Ik bedoel, daar was verder niks. Maar dat werd dan wel gelijk gedemoniseerd natuurlijk door de kinderen op school. Daar werd natuurlijk een negatief sausje van gemaakt.”

Ze maakt hier een onderscheid tussen de serie zelf en de manier waarop kinderen ermee omgingen en beschrijft hoe het deuntje van de serie op school werd nagedaan:

“En dat liedje, dat weet ik nog goed, dat deuntje, dat was bom, bom, bom, bom, bom, bom, bom. Ik weet het nog hartstikke goed. En dan als ik op school kwam of in de klas, gingen sommigen dat zingen, weet je wel.”

Uit deze herinnering blijkt hoe sterk zulke momenten kunnen blijven hangen.

Amina herinnert zich niet alleen dat kinderen het deuntje zongen, maar ook hoe het klonk. Voor haar gaat het niet alleen om het televisieprogramma zelf, maar wat er daarna op school mee gebeurde en hoe de serie voor haar verbonden werd aan spot en ongemak.

5.9 Interne verschillen binnen zwarte gemeenschappen

Naast racisme vanuit witte omgevingen tonen de interviews ook dat raciale stereotypering niet uitsluitend buiten zwarte gemeenschappen voorkomt. Verschillende respondenten beschrijven dat zwarte mensen niet altijd als één homogene groep worden gezien of behandeld. Binnen zwarte gemeenschappen spelen afkomst, huidskleur, nationaliteit en culturele achtergrond eveneens een rol in hoe mensen elkaar positioneren. Dit betekent niet dat racisme binnen en buiten zwarte gemeenschappen op dezelfde manier werkt, maar wel dat koloniale en anti-Afrikaanse stereotypen breder kunnen doorwerken in hoe mensen elkaar benoemen, beoordelen en positioneren.

Respondent **Naomi** vertelt hoe ze niet alleen door witte kinderen, maar ook door andere zwarte kinderen werd uitgescholden:

“En zo hadden we de Antillianen, die noemden ons dan Bokoe, dus aap. Maar zoals bijvoorbeeld Nederlanders, je weet, ze noemden ons de Afrikanen altijd Bokoe’s.”

Het woord ‘Bokoe’ wordt door haar uitgelegd als ‘aap’, waardoor Afrikaanse kinderen op een dierlijke en minderwaardige manier werden aangesproken. Tegelijk laat deze ervaring zien dat er binnen zwarte gemeenschappen ook verschillen en spanningen bestaan. Afrikaanse kinderen werden niet alleen als zwart gezien, maar ook specifiek als Afrikaans.

Naomi geeft daarnaast aan dat Afrikanen ook op andere manieren werden weggezet:

“Afrikanen, jullie zijn allemaal savages.”

Hieruit blijkt dat er ook binnen zwarte gemeenschappen verschillen bestaan in hoe zwartheid wordt ervaren en beoordeeld. In beide gevallen wordt Afrikaans-zijn gekoppeld aan negatieve beelden. Afrikaanse kinderen werden niet alleen als zwart gezien, maar ook specifiek als Afrikaans benoemd en bespot.

6. DISCUSSIE

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat de betekenis van het woord ‘neger’ binnen de zwarte gemeenschap in Nederland niet eenduidig vastligt, maar voortdurend wordt gevormd binnen sociale, historische en relationele contexten. Respondenten gaan op uiteenlopende manieren om met vragen rond context, intentie, eigenaarschap en aanvaardbaarheid. Ondanks deze uiteenlopende interpretaties, erkennen vrijwel alle deelnemers dat het woord historisch beladen blijft en verbonden is aan racisme, vernedering en sociale ongelijkheid.

6.1 Interpretatie van de bevindingen in Nederlandse context

De bevindingen sluiten aan bij het conceptuele model van dit onderzoek, waarin het n-woord een term is die betekenis krijgt binnen de geschiedenis, sociale context en door de persoon die het gebruikt.

Wat daarbij opvalt, is dat het woord voor veel respondenten zowel naar het verleden als naar het heden verwijst. Het roept herinneringen op aan slavernij en koloniale onderdrukking, maar wordt tegelijk gekoppeld aan hedendaagse ervaringen op school, in sociale interacties, in media en in het dagelijks leven. Racisme wordt daardoor bij de respondenten niet gezien als iets dat alleen vroeger bestond, maar als iets dat blijft doorwerken in alledaagse situaties. Dit sluit aan bij Philomena Esseds (1991) concept van alledaags racisme, waarin racisme niet alleen voorkomt in openlijke of extreme vormen, maar juist ook zichtbaar wordt in ‘gewone’, terugkerende interacties.

Binnen de Nederlandse context is dit relevant, omdat racisme vaak wordt voorgesteld als iets uitzonderlijks of als een probleem uit het verleden. De interviews laten echter zien dat respondenten het n-woord ervaren als onderdeel van een langere geschiedenis die nog steeds invloed heeft op hoe zwarte mensen worden aangesproken, gezien en behandeld. Tegelijkertijd tonen de bevindingen dat de betekenis van het woord niet voor iedereen hetzelfde is. Sommige respondenten maken onderscheid tussen gebruik door witte personen en gebruik binnen zwarte gemeenschappen, terwijl anderen het woord in elke context afwijzen. Juist die dubbelheid laat zien dat de betekenis van het n-woord voortdurend wordt gevormd door context, ervaringen en machtsverhoudingen.

6.2 De relatie tot witte onschuld

Daarnaast sluiten de bevindingen aan bij Gloria Wekkers (2016) concept van *white innocence*, waarin racisme binnen de Nederlandse samenleving vaak wordt ontkend, geminimaliseerd of voorgesteld als iets dat tot het verleden behoort. Verschillende respondenten beschrijven hoe het woord ‘neger’ tijdens hun jeugd openlijk gebruikt werd binnen scholen, media en dagelijkse interacties, zonder dat dit als problematisch werd beschouwd.

Respondenten verwijzen daarbij niet alleen naar individuele ervaringen, maar ook naar een bredere maatschappelijke tolerantie tegenover racistische taal. Dat leerkrachten, ouders en andere volwassenen vaak nauwelijks reageerden op

racistische opmerkingen, wijst erop dat dergelijke taalpraktijken lange tijd genormaliseerd was. Tegelijk geven respondenten aan dat de koloniale geschiedenis binnen de Nederlandse context vaak onvoldoende kritisch besproken wordt. Dit sluit aan bij het concept van *colonial aphasia* (Stoler, 2011 zoals geciteerd in Balkenhol, 2016), waarbij koloniale machtsverhoudingen blijven doorwerken in taal, cultuur en sociale structuren, terwijl deze maatschappelijk tegelijk worden geminimaliseerd of vergeten en zo er een onvermogen is om de juiste woorden te genereren voor koloniale concepten.

De interviews tonen bovendien hoe koloniale representaties blijven voortbestaan binnen onderwijs en media. Afrika werd binnen lessen volgens verschillende respondenten vaak voorgesteld vanuit armoede, afhankelijkheid en slachtofferschap, terwijl aandacht voor rijkdom, cultuur en historische bijdragen van het continent beperkt bleef. Deze observatie sluit aan bij Gloria Wekkers (2016) idee van het 'culturele archief', waarin koloniale denkbelden impliciet voortleven in hedendaagse maatschappelijke representaties.

Tegelijk wordt duidelijk dat zulke beelden niet abstract blijven. Televisiebeelden, schoollessen en verwijzingen naar Afrika werden door kinderen en jongeren overgenomen en ingezet in alledaagse interacties, bijvoorbeeld via spot, liedjes of bijnamen. Zo werden koloniale representaties niet alleen gereproduceerd in media en onderwijs, maar ook in de sociale verhoudingen tussen leerlingen.

De bevindingen suggereren daarmee dat koloniale machtsstructuren niet alleen zichtbaar worden in expliciet racistische uitspraken, maar ook blijven voortbestaan via subtielere vormen van representatie, normalisering en stilzwijgen.

6.3 Alledaags racisme en microagressies

De ervaringen van respondenten illustreren hoe het woord 'neger' functioneert als een vorm van alledaags racisme (Essed, 1991). Deelnemers koppelen het woord niet uitsluitend aan expliciete racistische confrontaties, maar vooral aan alledaagse situaties waarin racistische taal genormaliseerd, gebagatelliseerd of voorgesteld wordt als humor. Het woord vervult daarbij niet louter een beschrijvende functie, maar reproduceert actief sociale verhoudingen. Dit sluit aan bij discursieve benaderingen van taal, waarin taalgebruik niet neutraal is, maar sociale werkelijkheden mee vormgeeft (Butler, 1997; Van Dijk, 1993, 2008).

Respondenten verwijzen onder meer naar ervaringen tijdens de Sinterklaasperiode, opmerkingen in de klas, racistische 'grappen', situaties op de werkvloer en subtiele vormen van stereotypering. Racisme wordt hierdoor niet ervaren als een uitzonderlijk incident, maar als iets dat verweven zit in dagelijkse sociale interacties. Vooral het feit dat racistische uitspraken vaak werden voorgesteld als 'grappen' of 'normaal taalgebruik' toont hoe discursieve machtsverhoudingen genormaliseerd raken binnen alledaagse contexten.

Daarnaast sluiten de bevindingen aan bij het concept van microagressies (Sue, 2010). Verschillende respondenten beschrijven hoe herhaaldelijke confrontaties met racistische taal een opeenstapelend effect hebben op hun emotioneel welzijn en identiteitsvorming.

Het woord functioneert daarbij vaak als een trigger die eerdere ervaringen van vernedering, uitsluiting of racisme opnieuw activeert. De emotionele reacties die respondenten beschrijven zoals boosheid, schaamte, spanning, verdriet en machteloosheid maken duidelijk dat deze ervaringen niet als onschuldig of oppervlakkig worden beleefd.

De interviews suggereren bovendien dat de impact van racistische taal verder reikt dan afzonderlijke incidenten. Respondenten koppelen hun ervaringen aan bredere processen van racialisering, waarbij zwarte identiteit voortdurend zichtbaar, bevraagd of gestigmatiseerd wordt binnen sociale interacties. Racistische taal werkt daardoor niet enkel symbolisch, maar heeft ook affectieve en psychologische gevolgen voor degenen die ermee geconfronteerd worden.

Een terugkerend element in de interviews is dat ervaringen met racisme vaak niet serieus genomen werden door de omgeving. Verschillende respondenten beschrijven hoe leerkrachten, ouders of anderen hun ervaringen minimaliseerden, negeerden of voorstelden als overdreven gevoeligheid. Dit sluit aan bij Miranda Fricker (2007) concept van epistemische onrechtvaardigheid, waarbij bepaalde groepen minder snel als geloofwaardige kennisdragers worden erkend. Respondenten ervaren dat hun interpretaties van racistische taal regelmatig in twijfel worden getrokken, vooral wanneer witte personen bepalen wat wel of niet racistisch zou zijn.

Daarnaast tonen de interviews hoe zwarte ervaringen met racisme maatschappelijk vaak minder legitimiteit krijgen binnen publieke discussies. Verschillende respondenten geven aan dat zij zichzelf voortdurend moeten uitleggen of verdedigen wanneer zij aangeven dat het woord kwetsend is. Deze processen kunnen eveneens begrepen worden als vormen van epistemisch geweld (Weber, 2024), waarbij dominante maatschappelijke perspectieven bepalen welke ervaringen als legitiem of geloofwaardig worden beschouwd. De historische normalisering van racistische taal binnen de Nederlandse context lijkt daarbij bij te dragen aan het marginaliseren van ervaringen van pijn en uitsluiting.

De bevindingen laten bovendien zien dat veranderende maatschappelijke normen niet noodzakelijk betekenen dat racistische verwijzingen verdwijnen. Het gebruik van symbolen zoals de ninja-emoji als vervanging voor het n-woord suggereert dat gebruikers zich bewust zijn van de gevoeligheid van het woord, maar tegelijk zoeken naar subtielere manieren om eraan te blijven refereren. Dit wijst op een verschuiving van expliciete naar gecodeerde vormen van racistische taal.

6.4 Onderling gebruik en interne verdeeldheid

Een van de meest opvallende bevindingen van dit onderzoek is de interne verdeeldheid binnen de zwarte gemeenschap rond reclaiming en onderling gebruik van het woord. Hoewel sommige deelnemers begrijpen waarom zwarte personen het woord gebruiken binnen informele of onderlinge contexten, blijkt reclaiming binnen de Nederlandse context geen breed gedragen of eenduidig proces.

Verschillende respondenten beschrijven dat het woord binnen zwarte gemeenschappen soms anders aanvoelt omdat de historische machtsverhouding op dat moment anders wordt ervaren.

Daarbij verwijzen zij naar gevoelens van herkenning, gedeelde ervaring en het idee van 'onder elkaar zijn'. Deze bevinding sluit aan bij bell hooks' (1989) idee dat gemarginaliseerde groepen strategieën van zelfdefinitie en verzet ontwikkelen tegenover dominante discoursen. Voor sommige deelnemers functioneert onderling gebruik van het woord dan ook als een vorm van groepsidentiteit of onderlinge verbondenheid.

Tegelijkertijd geven veel respondenten aan zich ongemakkelijk te blijven voelen bij dergelijk gebruik. Zij bewegen voortdurend tussen contextueel begrip en afwijzing van het woord, wat erop wijst dat reclaiming niet automatisch leidt tot empowerment of neutralisering van de historische lading ervan. In die zin nuanceert deze bevinding internationale literatuur waarin linguïstische toe-eigening soms wordt voorgesteld als een vorm van verzet of empowerment (Rahman, 2012; Kennedy, 2002). De interviews tonen dat dergelijke processen binnen de Nederlandse context veel minder eenduidig verlopen.

Bovendien maken de interviews duidelijk dat ervaringen met het woord niet uniform zijn, maar beïnvloed worden door factoren zoals gender, generatie en sociale context. Vrouwelijke respondenten leggen vaker nadruk op emotionele veiligheid, grenzen en impact op het zelfbeeld, terwijl mannelijke respondenten vaker verwijzen naar groepsdynamieken, humor en informele omgangsvormen. Generatieverschillen suggereren bovendien dat maatschappelijke veranderingen invloed hebben op hoe het woord vandaag wordt geïnterpreteerd en besproken. Deze verschillen moeten echter niet essentialistisch worden begrepen, maar wijzen erop dat ervaringen met racistische taal gevormd worden door de wisselwerking tussen meerdere sociale posities en maatschappelijke machtsstructuren. Dit bevestigt het belang van intersectionele benaderingen van racisme (Crenshaw, 1989; Collins, 2000; Wekker, 2016).

Daarnaast blijkt uit de interviews dat Afro-Amerikaanse populaire cultuur een belangrijke invloed heeft op de manier waarop sommige jongeren omgaan met woorden zoals 'nigga'. Tegelijk benadrukken deelnemers dat de Amerikaanse context niet zomaar overdraagbaar is op Nederland, gezien de verschillende historische en maatschappelijke achtergronden.

Een belangrijke bijdrage van dit onderzoek is dat het laat zien dat respondenten verschillende varianten van het n-woord niet op exact dezelfde manier ervaren. Vooral de Nederlandse term 'neger' wordt door verschillende deelnemers sterker verbonden aan persoonlijke ervaringen van uitsluiting en racisme binnen de Nederlandse context, terwijl Engelse varianten zoals 'nigga' vaker via muziek, populaire cultuur en Afro-Amerikaanse contexten worden geïnterpreteerd. Dit wijst erop dat de emotionele lading van racistische taal niet alleen wordt bepaald door etymologische of historische verwantschap, maar ook door lokale ervaringen, mediacontexten en herinneringen aan alledaags racisme.

Opvallend is bovendien dat verschillende respondenten bewust nadenken over wie bepaalde woorden wel of niet mag gebruiken. Sommige deelnemers beschrijven hoe zwarte vriendengroepen hun taalgebruik aanpassen wanneer witte personen bepaalde woorden beginnen overnemen. Dit suggereert dat taalgebruik voortdurend wordt onderhandeld binnen sociale relaties, machtsverhoudingen en groeps grenzen.

Daarnaast tonen de bevindingen dat interne verdeeldheid binnen zwarte gemeenschappen niet uitsluitend betrekking heeft op reclaiming of onderling gebruik van het n-woord. De interviews laten ook zien dat afkomst, nationaliteit en culturele achtergrond invloed hebben op hoe zwarte personen elkaar benoemen en positioneren. Ervaringen met termen zoals 'bokoe' of verwijzingen naar Afrikanen als 'savages' maken duidelijk dat anti-Afrikaanse stereotypen ook binnen zwarte gemeenschappen kunnen circuleren. Dit betekent niet dat racisme binnen en buiten zwarte gemeenschappen op dezelfde manier werkt, maar wel dat koloniale beelden over Afrika breder kunnen doorwerken in onderlinge verhoudingen.

6.5 Beperkingen van het onderzoek

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten biedt in de betekenisgeving rond het woord 'neger' binnen de zwarte gemeenschap in Nederland, kent het verschillende beperkingen. De bevindingen zijn context gebonden en niet bedoeld als representatief voor alle zwarte personen in Nederland. Aangezien het onderzoek focust op subjectieve ervaringen en betekenisgeving, staan individuele interpretaties centraal.

De samenstelling van de steekproef bracht eveneens bepaalde beperkingen met zich mee. Hoewel eerder werd gestreefd naar een grotere genderbalans, bestond de uiteindelijke onderzoeksgroep voornamelijk uit vrouwelijke deelnemers. Hierdoor komen vrouwelijke perspectieven uitgebreider naar voren binnen de analyse. Daarnaast kan de online rekrutering via sociale media en specifieke online gemeenschappen invloed hebben gehad op welke stemmen sterker vertegenwoordigd werden in het onderzoek. Personen die actief deelnemen aan online discussies rond racisme, identiteit of representatie zijn mogelijk sneller geneigd om aan dit soort onderzoek deel te nemen.

Ook de positionaliteit van de onderzoeker speelde een belangrijke rol binnen het onderzoeksproces. De gedeelde ervaringen en insiderpositie creëerden in veel interviews een gevoel van herkenning en vertrouwen, wat mogelijk heeft bijgedragen aan openheid tijdens de gesprekken. Tegelijk kan deze nabijheid invloed hebben gehad op zowel de interacties met respondenten als de interpretatie van de data. Respondenten konden bepaalde ervaringen formuleren vanuit een verondersteld gedeeld begrip, terwijl ook interpretaties van de interviews beïnvloed kunnen zijn door de persoonlijke betrokkenheid van de onderzoeker bij het onderwerp.

Daarnaast blijft het belangrijk te erkennen dat interviews steeds momentopnames vormen van hoe respondenten op een bepaald moment betekenis geven aan het woord. Interpretaties en ervaringen kunnen evolueren onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen, persoonlijke ervaringen en veranderende sociale contexten.

Tot slot richt dit onderzoek zich uitsluitend op interviewdata en omvat het geen systematische analyse van bredere discoursen binnen media, politieke of institutionele instituties. Toekomstig onderzoek zou deze dimensies verder kunnen uitwerken, bijvoorbeeld via mediastudies, discoursanalyses of vergelijkend onderzoek tussen verschillende nationale contexten.

6.6 Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

De bevindingen wijzen op verschillende mogelijkheden voor toekomstig onderzoek. Verdere studies kunnen bijvoorbeeld onderzoeken hoe racistische taal functioneert binnen andere maatschappelijke contexten, zoals onderwijs, media, politiek, populaire cultuur en online omgevingen. Daarnaast kan vergelijkend onderzoek tussen verschillende Europese landen meer inzicht bieden in de manier waarop koloniale geschiedenis en nationale contexten doorwerken in hedendaags taalgebruik. Ook kan toekomstig onderzoek dieper ingaan op verschillen tussen generaties, genders en specifieke de zwarte gemeenschappen binnen Nederland en België.

Verder lijkt er ruimte voor onderzoek naar de rol van muziek, sociale media en populaire cultuur in zowel de normalisering als de betwisting van racistische taal. Aangezien verschillende respondenten verwezen naar de invloed van Afro-Amerikaanse populaire cultuur, kan bijkomend onderzoek helpen om beter te begrijpen hoe internationale culturele invloeden doorwerken binnen lokale discussies rond taal, identiteit en reclaiming.

Tot slot kunnen toekomstige studies meer aandacht besteden aan institutionele discoursen en beleidscontexten, bijvoorbeeld binnen onderwijsinstellingen of werkplekken. Dit kan bijdragen aan een beter begrip van hoe racistische taalpraktijken maatschappelijk worden gereproduceerd, genormaliseerd of juist bestreden.

7. CONCLUSIE

Deze studie onderzocht hoe zwarte mannen en vrouwen van verschillende generaties in Nederland anno 2025 het woord ‘neger’ interpreteren en emotioneel ervaren. Op basis van de diepte-interviews kan worden geconcludeerd dat de betekenis van het woord niet vastligt, maar voortdurend wordt gevormd binnen een wisselwerking van historische context, sociale relaties, machtsverhoudingen en persoonlijke ervaringen.

Hoewel interpretaties verschillen afhankelijk van context, generatie en sociale positie, blijkt het woord voor de meeste respondenten onlosmakelijk verbonden met de koloniale geschiedenis, racisme en ervaringen van uitsluiting. De interviews laten zien dat ook binnen zwarte gemeenschappen geen eenduidigheid bestaat over reclaiming of onderling gebruik van het woord. Respondenten bewegen voortdurend tussen contextueel begrip, ambiguïteit en afwijzing, wat erop wijst dat betekenisgeving rond het woord steeds relationeel en contextafhankelijk blijft.

Daarnaast maakt het onderzoek duidelijk dat racistische taal niet enkel symbolisch functioneert, maar ook emotionele, sociale en psychologische gevolgen heeft. Respondenten koppelen het woord aan ervaringen van vernedering, stereotypering en alledaags racisme binnen onderwijs, media, werk en dagelijkse interacties. Het woord functioneert daarbij niet alleen als herinnering aan historische ongelijkheid, maar ook als een hedendaagse herinnering van sociale uitsluiting en racialisering.

De bevindingen tonen bovendien dat ervaringen met racistische taal niet uniform zijn, maar beïnvloed worden door factoren zoals gender, generatie en sociale context. Vrouwelijke respondenten reflecteerden vaker expliciet op emotionele veiligheid, grenzen en de sociale impact van taalgebruik, terwijl de mannelijke respondenten vaker verwezen naar groepsdynamieken en informele omgangsvormen. Tegelijk tonen de interviews dat deze verschillen niet steeds scherp afgebakend kunnen worden volgens gender of generatie alleen. Interpretaties en emotionele ervaringen blijken sterk verweven met context, persoonlijke ervaringen en sociale positie, waardoor duidelijke categorieën in de praktijk vaak overlappen.

Daarmee bevestigt dit onderzoek het belang van discursieve en intersectionele benaderingen van racisme, waarin taal wordt begrepen als actief betrokken bij processen van identiteitsvorming, machtsuitoefening en sociale positionering.

BIJLAGEN

A. Interviewleidraad

ONDERZOEKSGIDS

Betekenis en impact van het n-woord

Methoden: Diepte-interviews

Introductieprotocol

Begin elk interview met het volgende:

- Stel jezelf voor en leg het doel van het onderzoek uit
- Benadruk de vertrouwelijkheid en het recht om vragen over te slaan of te stoppen
- Vraag toestemming voor geluidsopname
- Geef aan dat er geen goede of foute antwoorden zijn

1. Inleiding

Dit onderzoek richt zich op de betekenis en impact van het n-woord ('neger') bij zwarte mensen van Afrikaanse en Afro-Caribische afkomst van Nederland. Het onderzoek heeft aandacht voor verschillen in generatie, gender en sociaal-culturele achtergrond.

Doelgroep

- Personen die zichzelf identificeren als zwart (Afro-Nederlands, Surinaams-Nederlands, Caribisch-Nederlands of Afrikaanse diaspora)
- Variatie in genderidentiteit: mannen, vrouwen en non-binaire personen
- Variatie in leeftijd en sociaal-culturele achtergrond
- Woonachtig of in het verleden in Nederland

Centrale Onderzoeksthema's

- Persoonlijke interpretaties en ervaringen met het woord 'neger'
- Emotionele en sociale associaties bij gebruik van het woord
- Percepties van reclaiming, schaamte, trots of pijn
- Contexten waarin het woord als acceptabel of onacceptabel wordt ervaren
- Generatie- en gendersverschillen in betekenisgeving

Sectie A: Demografische Gegevens

A1. Wat is uw leeftijdscategorie?

- Jonger dan 18 jaar
- 18–25 jaar
- 26–35 jaar
- 36–50 jaar
- 51–65 jaar

A2. Hoe omschrijft u uw genderidentiteit?

- Man
- Vrouw
- Non-binair
- Anders, namelijk: ____
- Zeg ik liever niet

A3. Hoe omschrijft u uw etnische en/of culturele achtergrond? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Afro-Nederlands
- Surinaams-Nederlands
- Caribisch-Nederlands (bijv. Antilliaans, Arubaans)
- Afrikaanse diaspora (bijv. Ghanees, Nigeriaans, Congolees)
- Niet-zwart / andere achtergrond, namelijk: ____
- Anders: ____

2. Diepte-interviews

De diepte-interviews zijn bedoeld voor zwarte deelnemers en bieden ruimte voor persoonlijke verhalen, nuance en verdieping. Duur: 45–60 minuten. Aanpak: semigestructureerd, met ruimte voor doorvragen.

Interviewer – tips

- Gebruik actief luisteren: knik, hum, parafraseer
- Geef stiltes de ruimte — dring niet aan
- Vermijd het zelf uitspreken van het woord tenzij de respondent dat doet
- Wees bewust van eigen positionaliteit als interviewer
- Noteer non-verbale reacties

Blok 1: Persoonlijke Betekenisgeving

Openingsvraag

1. Wat betekent het woord 'neger' voor u persoonlijk?

- *Hoe voelt u zich als u het woord hoort?*
- *Heeft u een herinnering aan de eerste keer dat u het woord hoorde?*
- *In welke situaties komt u het woord 'neger' tegen?*

Verdiepingsvragen

2. Is de betekenis die het woord voor u heeft veranderd in de loop van uw leven?

- *Wanneer was dat? Wat was de aanleiding?*
- *Speelde leeftijd, generatie of uw omgeving daarin een rol?*

3. Hoe zou u het verschil omschrijven tussen het woord 'neger' en het Engelse n-woord?

- *Ervaat u die woorden als even kwetsend, of verschilt dat voor u?*
- *Hoe ervaart u het woord 'neger' in de hedendaagse context?*
- *Welke emotie roept het woord bij u het meest op?*
- *Maakt het voor u uit wie het woord gebruikt?*
- *Maakt het voor u uit welk gender het woord gebruikt?*

Blok 2: Sociale en Emotionele Associaties

4. Welke gevoelens of associaties komen bij u op als u het woord 'neger' hoort?

- *Zijn die gevoelens anders afhankelijk van wie het zegt?*
- *Zijn die gevoelens anders afhankelijk van de situatie of context?*

5. Heeft u ooit het woord gebruikt richting uzelf of andere zwarte mensen?

- *Wat was de reden of context?*
- *Hoe voelde dat voor u?*

Blok 3: Gender en Generatie

6. Verschilt uw interpretatie van het woord afhankelijk van wie het gebruikt — bijvoorbeeld mannen versus vrouwen, of oudere versus jongere mensen?

- *Hoe denkt uw generatie hier anders over dan oudere of jongere generaties?*
- *Heeft u gesprekken over dit woord gevoerd met familieleden van andere generaties?*

7. Speelt gender een rol in hoe het woord wordt gebruikt of ervaren binnen uw gemeenschap?

- *Zijn er situaties waar mannen of vrouwen het woord anders gebruiken?*

Blok 4: Reclaiming, Trots en Pijn

8. Ziet u het woord 'neger' als iets dat geclaimd of teruggegeven kan worden door zwarte mensen zelf — vergelijkbaar met hoe sommigen omgaan met het Engelse n-woord?

- *Wat vindt u van die gedachte?*
- *Heeft u dat zelf meegemaakt of gezien?*

9. In welke contexten ervaart u het woord als meer of minder acceptabel?

- *Muziek, humor, politiek, dagelijks leven?*
- *Verandert dat als het in een historische context wordt gebruikt?*

Afsluitingsvragen

10. Is er iets wat u kwijt wil over dit onderwerp dat we nog niet hebben besproken?

11. Hoe heeft u dit gesprek ervaren?

Na het interview
• Bedank de deelnemer uitgebreid
• Vraag of ze nog vragen hebben over het onderzoek
• Geef informatie over publicatie en gebruik van de data
• Bied eventueel nazorgcontact aan bij emotionele impact

B. Flyer 1

**-BUYS-
negerzoenen**

HEY NEGER?!

DOE MEE AAN ONDERZOEK NAAR TAAL,
IDENTITEIT EN MACHT.

Ben jij een zwarte persoon met
Afrikaanse, Afro-Surinaamse of Afro-
Caribische roots die in Nederland woont
of gewoond heeft? Deel jouw verhaal
over racistische taal en help mee om de
ervaringen van zwarte mensen
zichtbaar te maken.

Interesse? Scan de QR-code

Maria Nkanu Nkanu
Master Gender & Diversiteit

C. Flyer 2

HEY N*****?!

**DOE MEE AAN ONDERZOEK NAAR HET
N-WOORD, TAAL, IDENTITEIT EN
MACHT.**

Ben jij een zwarte persoon met
Afrikaanse, Afro-Surinaamse of Afro-
Caribische roots die in Nederland woont
of gewoond heeft? Deel jouw verhaal
over racistische taal en help mee om de
ervaringen van zwarte mensen
zichtbaar te maken.

Maria Nkanu Nkanu
Master Gender & Diversiteit

D. Generatieve AI-sjabloon

GENERATIEVE AI-GEBRUIK

Binnen de opleiding Gender en Diversiteit volgen we de [UGent richtlijnen](#) voor een verantwoord gebruik van generatieve AI. Je wordt ook uitgenodigd op Ufora voor het doorlopen van het Ufora-leerpad "[Generatieve AI – van leren tot creëren](#)".

De ingevulde versie is een verplichte bijlage bij de masterproef.

Naam: Maria Nkanu Nkanu

Studentnummer: 02410960

Gelieve met 'x' aan te duiden wat van toepassing is en vul aan indien nodig.

☐ Ik heb geen GAI-tool gebruikt.

☒ Ik heb een of meerdere GAI-tools gebruikt.

Welke? ChatGPT en DEEPL

Gelieve met 'x' aan te duiden wat van toepassing is, vermeld welk tool(s) je heb gebruikt en omschrijf hoe je de tool(s) hebt gebruikt.

Ik heb een GAI-tool gebruikt als:

- ☐ **Ideeënverstrekker** (bijvoorbeeld: brainstorm met de tool over een bepaald thema, bereid een discussie voor door argumenten te laten genereren, enz.)

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving:

- ☐ **Zoekmachine** (bijvoorbeeld: extra literatuur zoeken over een bepaald onderwerp, enz.)

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving:

- ☐ **Schrijfassistent** (bijvoorbeeld: spellings- en typfouten laten verbeteren, een tekst formeler laten schrijven, enz.)

Specificeer GAI-tool(s): taalkundige revisie van zelfgeschreven tekst, waaronder het verbeteren van grammatica, spelling, formulering en zinsstructuur om de leesbaarheid en academische schrijfstijl te optimaliseren.

- ☐ **Ontwerper** (bijvoorbeeld: maak een nieuwe, unieke afbeelding, enz.)

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving:

- ☐ **Oefentool** (bijvoorbeeld: gebruik de tool als een buddy en vraag extra uitleg bij specifieke leerstof, vraag om extra oefeningen te maken, enz.)

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving:

- ☐ **Data-analyse** (bijvoorbeeld: berekenen van data, scatterplot genereren, enz.)

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving:

- ☐ **Efficiëntie bevorderen** (bijvoorbeeld: samenvatten van bestaande teksten, bronnenlijst in APA-stijl zetten enz.)

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving: ondersteuning bij de controle en opmaak van de bronnenlijst conform de APA 7-richtlijnen, inclusief alfabetische ordening van de referenties.

- ☐ **Ik heb de tools op een andere manier gebruikt.**

Specificeer GAI-tool(s):

Omschrijving:

Ik verklaar dat ik

- ☐ bovenstaande gegevens naar waarheid heb ingevuld.
- ☐ het Ufora-leerpad "Generatieve AI – van leren tot creëren" heb doorlopen.

LITERATUURLIJST

Althusser, L. (1971). Ideology and ideological state apparatuses (Notes towards an investigation). In *Lenin and philosophy and other essays* (B. Brewster, Vert., pp. 127–186). Monthly Review Press. (Origineel werk gepubliceerd in 1970).

Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Clarendon Press.

Balkenhol, M. (2016). Silence and the politics of compassion: Commemorating slavery in the Netherlands. *Social Anthropology/Anthropologie Sociale*, 24(3), 278–293. <https://doi.org/10.1111/1469-8676.12328>

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Penguin Books. (Origineel werk gepubliceerd in 1966).

Berger, R. (2015). Now I see it, now I don't: Researcher's position and reflexivity in qualitative research. *Qualitative Research*, 15(2), 219–234. <https://doi.org/10.1177/1468794112468475>

Blommaert, J. (2010). *The sociolinguistics of globalization* (S. S. Mufwene, Ed.). Cambridge University Press.

Boeije, H. (2009). *Analysis in qualitative research*. SAGE.

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2015). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing* (3e ed.). SAGE.

Butler, J. (1997). *Excitable speech: A politics of the performative*. Routledge.

Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. Sage.

Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory* (2e ed.). SAGE.

Collins, P. H. (1990). *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment*. Unwin Hyman.

Collins, P. H. (1998). *Fighting words: Black women and the search for justice*. University of Minnesota Press.

Collins, P. H. (2000). *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment* (2e ed.). Routledge.

Collins, P. H. (2004). *Black sexual politics: African Americans, gender, and the new racism*. Routledge.

Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), Article 8.

- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4e ed.). SAGE.
- De Coster, M. (2023, 22 maart). Negerinnentet. In *Woordenboek van Populair Taalgebruik*. Ensie. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.ensie.nl/woordenboek-van-populair-taalgebruik/negerinnentet>
- Dotson, K. (2011). Tracking epistemic violence, tracking practices of silencing. *Hypatia*, 26(2), 236–257. <https://doi.org/10.1111/j.1527-2001.2011.01177.x>
- Dotson, K. (2014). Conceptualizing epistemic oppression. *Social Epistemology*, 28(2), 115–138. <https://doi.org/10.1080/02691728.2013.782585>
- Dwyer, S. C., & Buckle, J. L. (2009). The space between: On being an insider-outsider in qualitative research. *International Journal of Qualitative Methods*, 8(1), 54–63. <https://doi.org/10.1177/160940690900800105>
- Dyson, A. H., & Smitherman, G. (2009). The right (write) start: African American language and the discourse of sounding right. *Teachers College Record*, 111(4), 973–998. <https://doi.org/10.1177/016146810911100408>
- Ensie. (2023, 22 maart). Negerinnentet. In *Woordenboek van Populair Taalgebruik*. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.ensie.nl/woordenboek-van-populair-taalgebruik/negerinnentet>
- Essed, P. (1991). *Understanding everyday racism: An interdisciplinary theory*. SAGE.
- Essed, P., & Hoving, I. (Reds.). (2014). *Dutch racism*. Rodopi.
- Fairclough, N. (2013). *Critical discourse analysis: The critical study of language* (2e ed.). Routledge.
- Finlay, L. (2002). Negotiating the swamp: The opportunity and challenge of reflexivity in research practice. *Qualitative Research*, 2(2), 209–230. <https://doi.org/10.1177/146879410200200205>
- Fonk Magazine. (2006, 19 december). *Naam negerzoen verdween om marketing*. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://fonkmagazine.nl/artikelen/marketing/naam-negerzoen-verdween-om-marketing-594.html>
- Forman, M. (2002). *The 'hood comes first: Race, space, and place in rap and hip-hop*. Wesleyan University Press.
- Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge and the discourse on language* (A. M. Sheridan Smith, Vert.). Pantheon Books. (Origineel werk gepubliceerd in 1969).
- Fricke, M. (2007). *Epistemic injustice: Power and the ethics of knowing*. Oxford University Press.

- Gario, Q. (2011). *Zwarte Piet is racisme*. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <http://www.zwartepietisracisme.nl>
- GeenStijl. (2006). *Negerzoen nu echt dood* [Weblogbericht]. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.geenstijl.nl/12892/negerzoen-nu-echt-dood-1>
- Ghorashi, H. (2014). Racism and the “ungrateful other” in the Netherlands. In P. Essed & I. Hoving (Reds.), *Dutch racism* (pp. 101–117). Rodopi.
- Harding, S. G. (1986). *The science question in feminism*. Cornell University Press.
- Harding, S. G. (1991). *Whose science? Whose knowledge? Thinking from women’s lives*. Cornell University Press.
- Hondius, D. G. (2014). Black Dutch voices: Reports from a country that leaves racism unchallenged. In P. Essed & I. Hoving (Reds.), *Dutch racism* (pp. 273–293). Rodopi.
- hooks, b. (1989). *Talking back: Thinking feminist, thinking black*. South End Press.
- Hunter, M. L. (2007). The persistent problem of colorism: Skin tone, status, and inequality. *Sociology Compass*, 1(1), 237–254. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2007.00006.x>
- Kanter, R. M. (1977). *Men and women of the corporation*. Basic Books.
- Kennedy, R. (2002). *Nigger: The strange career of a troublesome word*. Pantheon.
- KookJij.nl. (2012, 24 februari). *Negerinnetetten* [Recept]. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.kookjij.nl/recepten/negerinnetetten>
- Omi, M., & Winant, H. (1986). *Racial formation in the United States: From the 1960s to the 1980s*. Routledge & Kegan Paul.
- Omi, M., & Winant, H. (2014). *Racial formation in the United States* (3e ed.). Routledge.
- Rahman, J. (2012). The N word: Its history and use in the African American community. *Journal of English Linguistics*, 40, 137–171. <https://doi.org/10.1177/0075424211414807>
- Redactie Bakkerswereld. (z.d.). *Naam negerzoen verdwijnt*. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.bakkerswereld.nl/11978/naam-negerzoen-verdwijnt>
- Redactie Onze Taal. (2006). Tamtam. In *Onze Taal* (Jaargang 75). Geraadpleegd op 15 april 2026, van https://www.dbnl.org/tekst/taa014200601_01/taa014200601_01_0094.php
- Redactie Trouw. (2006). *Naam negerzoen gewijzigd uit commercieel oogpunt*. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.trouw.nl>

Redactie Volkskrant. (z.d.). *Het is over en uit met de negerzoen*. Geraadpleegd op 15 april 2026, van <https://www.volkskrant.nl>

Spivak, G. C. (1988). Can the subaltern speak? In C. Nelson & L. Grossberg (Reds.), *Marxism and the interpretation of culture* (pp. 271–313). University of Illinois Press.

Sue, D. W. (2010). *Microaggressions in everyday life: Race, gender, and sexual orientation*. John Wiley & Sons.

Trouillot, M.-R. (1995). *Silencing the past: Power and the production of history*. Beacon Press.

Van Dijk, T. A. (1993). *Elite discourse and racism*. SAGE.

Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and context: A sociocognitive approach*. Cambridge University Press.

Van Dijk, T. A. (2014). *Discourse and knowledge: A sociocognitive approach*. Cambridge University Press.

Van Dijk, T. A. (2015). Critical discourse studies: A sociocognitive approach. In R. Wodak & M. Meyer (Reds.), *Methods of critical discourse studies* (3e ed., pp. 63–85). SAGE.

Van Dijk, T. A., & Kintsch, W. (1983). *Strategies of discourse comprehension*. Academic Press.

Weber, N. (2024). Breathing through the epistemic violence of the unthinkable Black experience. In L. Schützle, B. Schellhammer, A. Yadav, C. Kather, & L. Thomine (Reds.), *Epistemic injustice and violence: Exploring knowledge, power, and participation in philosophy and beyond* (pp. 39–48). transcript Verlag. <https://doi.org/10.1515/9783839474389-006>

Wekker, G. (2016). *White innocence: Paradoxes of colonialism and race*. Duke University Press.